

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA
V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

**PRÁVNÍ ASPEKTY ELEKTORNICKÉHO
OBCHODOVÁNÍ**

Diplomová práce

2024

vedoucí práce: JUDr. Pavla Tloušťová, PhD., MBA

autorka: **Bc. Alexandra Prajzlerová**

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Alexandra PRAJZLEROVÁ**
Osobní číslo: **R19M0321P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Právní aspekty elektronického obchodování**
Zadávací katedra: **Katedra obchodního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Pojem internet z právního hlediska
3. Elektronický obchod
4. Spotřebitelské smlouvy
5. Placení při obchodování na internetu
6. Ochrana osobních údajů
7. Odpovědnost ze závazků
8. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Pavla Tloušťová, Ph.D., MBA

Katedra obchodního práva

Datum zadání diplomové práce:

14. února 2023

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2024

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.

vedoucí katedry

V Plzni dne 4. září 2023

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „**Právní aspekty elektronického obchodování**“ zpracovala samostatně. Veškeré použité prameny, ze kterých bylo čerpáno jsou označeny podle autorského zákona a obecných zvyklostí.

A Coruňa, 31. března 2024

.....

Bc. Alexandra Prajzlerová

ANOTACE

Tato diplomová práce se zaměřuje na právní aspekty elektronického obchodování s důrazem na Českou republiku, která je v současné době jednou z předních zemí v počtu e-shopů na obyvatele. Cílem práce je analýza a vysvětlení klíčových právních problematik spojených s podnikáním na internetu. Struktura práce se skládá z pěti částí. První část se zabývá pojmem internetu z právního a technického hlediska a nastiňuje základní principy této sítě. Druhá část zkoumá pojmy elektronického obchodu a popisuje různé formy a modely obchodování. Třetí část se věnuje spotřebitelským smlouvám a ochraně spotřebitelů v právním rámci České republiky a Evropské unie. Další část se zabývá různými způsoby placení na internetu. Celkový rámec práce uzavírá problematika odpovědnosti ze závazků. Závěrečná část se zaměřuje na analýzu vykonatelnosti právní úpravy a zkoumá, zda extrémní míra ochrany spotřebitelů při podnikání na internetu má praktické opodstatnění. Snaží se odpovědět na otázku, zda plně svéprávný spotřebitel neměl by nést větší zodpovědnost za své jednání online a zda je současný přístup k ochraně spotřebitelů optimální. Tato práce je podpořena případovou studií na společnosti SHEIN, která prakticky analyzuje otázku účinnosti ochrany spotřebitelů na internetu.

KLÍČOVÁ SLOVA

elektronické podnikání, internet, základní principy internetu, elektronický obchod, e-shop, modely obchodování, nařízení o digitálních službách, DSA, eIDAS, formy obchodování, spotřebitelské smlouvy, spotřebitel, zákon o ochraně spotřebitele, placení při obchodování na internetu, paypal, bezkontaktní platby, odpovědnost ze závazků právní aspekty působení e-shopu SHEIN, SHEIN, on-line tržiště, AliExpress, inzertní platformy, aukční portály

ANNOTATION

This thesis is focuses on the legal aspects of e-commerce with an emphasis on the Czech Republic, which is currently one of the leading countries in the number of e-shops per capita. The aim of the thesis is to analyse and explain the key legal issues related to doing business on the Internet. The structure of the thesis consists of five parts. The first part deals with the concept of the Internet from a legal and technical point of view and outlines the basic principles of this network. The second part explores the concepts of e-commerce and describes the various forms and models of commerce. The third part deals with consumer contracts and consumer protection in the legal framework of the Czech Republic and the European Union. The next part deals with different ways of payment on the Internet. The overall framework of the work is concluded by the issue of liability for obligations. The final part focuses on the analysis of the enforceability of the legislation and examines whether the extreme level of consumer protection when doing business on the Internet has a practical justification. It seeks to answer the question of whether the fully autonomous consumer should bear greater responsibility for his or her online actions and whether the current approach to consumer protection is optimal. This work is supported by a case study on SHEIN, which practically analyses the question of the effectiveness of consumer protection on the Internet.

KEY WORDS

e-commerce, internet, general principles of the internet, e-shop, e-commerce, business models, digital services regulation, DSA, eIDAS, forms of commerce, consumer contracts, consumer, consumer protection act, payment in online commerce, paypal, contactless payments, liability of e-commerce SHEIN, SHEIN, online marketplaces, AliExpress, advertising platforms, auction sites

OBSAH

ÚVOD DO PROBLEMATIKY ELEKTRONICKÉHO PODNIKÁNÍ.....	str.1
1. POJEM INTERNET Z PRÁVNÍHO A TECHNICKÉHO HLEDISKA.....	str.2
1.1. TECHNICKÉ POJETÍ INTERNETU.....	str.3
1.2. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERNETU.....	str.4
1.3. PRÁVNÍ POJETÍ INTERNETU.....	str.5
1.4. SPECIFIKA JEDNÁNÍ NA INTERNETU.....	str. 6
1.4.1. NÁLEŽITOSTI ELEKTRONICKÉHO PODPISU.....	str. 8
1.4.2. DŮKAZNÍ BŘEMENO PŘI ELEKTRONICKÉM JEDNÁNÍ.....	str.13
1.4.3. SMART CONTRACTS „CHYTRÉ SMLOUVY“.....	str.14
1.4.4. NAŘÍZENÍ O ELEKTRONICKÉ IDENTIFIKACI A SLUŽBÁCH.....	str.16
2. ELEKTRONICKÝ OBCHOD.....	str.17
2.1. PRÁVNÍ ÚPRAVA ELEKTRONICKÉHO OBCHODU.....	str.17
2.1.1. EVROPSKÁ DEKLARACE O DIGITÁLNÍCH PRÁVECH A ZÁSADÁCH.....	str.18
2.1.2. NAŘÍZENÍ EVROPSKÉ UNIE.....	str. 20
2.1.3. NOVELA OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU A ZÁKONA O OCHRANĚ SPOTŘEBITELE.....	str. 21
2.1.4. VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	str. 22
2.2. MODELÝ ELEKTRONICKÉHO OBCHODOVÁNÍ.....	str. 22
2.3. NAŘÍZENÍ O DIGITÁLNÍCH SLUŽBÁCH.....	str. 24
2.3.1. DOZORČÍ RADA SPOLEČNOSTI META.....	str. 25
2.4. FORMY OBCHODOVÁNÍ NA INTERNETU.....	str. 28
2.4.1. ELEKTRONICKÝ OBCHOD.....	str. 28
2.4.2. ON-LINE TRŽIŠTĚ.....	str. 30
2.4.2.1. ALIEXPRESS A OCHRANA UŽIVATELŮ.....	str. 32
2.4.3. ON-LINE AUKČNÍ PORTÁL.....	str. 34
2.4.3.1. AUKRO.CZ.....	str. 36
2.4.4. INZERTNÍ PLATFORMA.....	str. 36

3. SPOTŘEBITELSKÉ SMLOUVY.....	str. 37
3.1. ZVLÁŠTNÍ POSTAVENÍ SPOTŘEBITELE V OZ.....	str. 38
3.1.1. OCHRANNÁ UJEDNÁNÍ V OZ.....	str. 39
3.1.2. ZNEUŽÍVAJÍCÍ UJEDNÁNÍ.....	str. 41
3.1.3. SMLOUVY UZAVÍRANÉ DISTANČNÍM ZPŮSOBEM.....	str. 43
3.1.4. Odstoupení od smlouvy.....	str. 45
3.2. SPOTŘEBITEL V ZÁKONĚ O OCHRANĚ SPOTŘEBITELŮ.....	str. 46
3.2.1. KLAMAVÁ KONÁNÍ A OPOMENUTÍ.....	str. 47
3.2.2. AGRESIVNÍ OBCHODNÍ PRAKTIKY.....	str. 48
4. PLACENÍ PŘI OBCHODOVÁNÍ NA INTERNETU.....	str. 49
4.1. SYSTÉM PAYPAL A PAYSEC.....	str. 50
4.2. BEZKONTAKTNÍ PLATBY.....	str. 50
5. ODPOVĚDNOST ZE ZÁVAZKŮ.....	str. 50
5.1. MOŽNOSTI ŘEŠENÍ SPORŮ.....	str.50
5.1.1. MIMOSOUDNÍ ŘEŠENÍ SPORŮ.....	str. 51
5.1.2. SOUDNÍ ŘEŠENÍ SPORŮ.....	str. 52
5.2. PRÁVNÍ ASPEKTY PŮSOBNÍ E-SHOPU SHEIN.....	str. 53
5.2.1. NEVHODNÉ PRACOVNÍ PODMÍNK.....	str. 55
5.2.2. NÁBOŽENSKY URÁŽLIVÉ PRODUKTY.....	str. 56
5.2.3. NEOPRÁVNĚNÉ POUŽÍVÁNÍ DESIGNU.....	str. 56
5.2.4. TOXICKÉ OBLEČENÍ.....	str. 57
5.2.5. MOŽNOSTI KONTROLY PRODUKTŮ POCHÁZEJÍCÍCH ZE ZEMÍ MIMO EU.....	str.57
ZÁVĚR.....	str. 59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	str.60
SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY.....	str.66

ÚVOD DO PROBLEMATIKY ELEKTRONICKÉHO PODNIKÁNÍ

Téma právní aspekty elektronického obchodování jsem si zvolila především z osobního zájmu o problematiku, která je aktuální z hlediska vývoje dnešní společnosti a přesunu valné většiny obchodů do internetového prostředí. Dalším faktorem výběru tématu je i skutečnost, že Česká republika se řadí mezi země s největším počtem e-shopů na obyvatele.

Cílem diplomové práce je zanalyzovat právní úpravu elektronického podnikání, blíže prozkoumat a vysvětlit klíčovou právní problematiku související s obchodováním na internetu. Práce je strukturovaná do pěti částí. První část popisuje pojem internet z právního i technického hlediska, představuje hlavní principy internetu a nastiňuje tak podklad smyslu celé diplomové práce. Druhá kapitola rozebírá pojem elektronický obchod z funkčního i institucionálního hlediska a na konkrétních případech popisuje rozdíly jednotlivých forem a modelů obchodování. Třetí kapitola se zabývá spotřebitelskými smlouvami a úpravě práva spotřebitele v právním řádu České republiky i Evropské unie. Následuje kapitola popisující způsoby placení na internetu a celá práce je zakončena tématem odpovědnost ze závazků. Poslední část diplomové práce svojí povahou částečně odkrývá odpověď na zvolenou hypotézu, která zkoumá, zda extrémní míra ochrany spotřebitele při podnikání na internetu má praktické opodstatnění. Zasazuje otázku, zda by plně svéprávný spotřebitel neměl nést větší zodpovědnost za své jednání na internetu, přičemž rovněž zkoumá, zda je současný paternalistický přístup v této oblasti nejlepším možným řešením.

Dále je podrobně v poslední části analyzována vykonatelnost právní úpravy, kde je na příkladu společnosti SHEIN prakticky analyzována otázka, zda není extrémní ochrana spotřebitelů zbytečná vzhledem k tomu, že velké množství nekalého jednání zůstává nepotrestáno.

1. POJEM INTERNET Z PRÁVNÍHO A TECHNICKÉHO HLEDISKA

První kapitola se zabývá pojmem internet nejen z právního, ale i z technického hlediska, které je klíčové pro uchopení hlavního rámce diplomové práce. Přestože je právní hledisko jádrem kapitoly, není možné v komplexnosti opomenout technické pojetí.

1.1. TECHNICKÉ POJETÍ INTERNETU

Internet je technicky velmi složitý jev, jehož uchopení vyžaduje znalosti informačních technologií na velmi vysoké úrovni. *„Dnešní internet je globální prostředek propojující miliony uživatelů, který začal jako experiment před více než 20 lety na základě iniciativy Ministerstva obrany Spojených států. Zatímco sítě, které tvoří internet, jsou založeny na standardní sadě protokolů (vzájemně dohodnutá metoda komunikace mezi stranami), internet také obsahuje brány k sítím a službám založeným na jiných protokolech“*.¹

Pro fungování internetu je v dnešní době klíčových několik společností, které v rámci své činnosti pracují na jeho bezpečnosti, stabilitě a rozvoji. Jedná se o ICANN, IETF, IANA a ISOC. K technickému fungování internetu má nejbližší právě IETF, která internet přirovnává k náboženství². Analogii vysvětluje tím, že pokud jste věřící a přijímáte učení a filozofii konkrétního náboženství, náboženská obec vás přijme a získáte s tím spojené výhody. Pokud nesouhlasíte s učením nebo filozofií církve, můžete odejít, ale církev tu zůstává a vy žádné výhody nezískáte. Na stejném principu funguje internet. Pokud síť respektuje a přijímá pravidla internetu, je k němu připojena a stane se jeho součástí. Překážkou, na kterou definování internetu naráží, je fakt, že jednotná uchopitelná odpověď zkrátka neexistuje. Nejjednodušší je uchopení internetu v pravém technickém slova smyslu jako *„fyzického souboru routerů, obvodů nebo jako souboru sdílených prostředků“*.³

1 KROL, E. FYI on "What is the Internet?" [online]. UNIVERSITY OF ILLINOIS. 1993 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc1462>

2 KROL, E. FYI on "What is the Internet?" [online]. UNIVERSITY OF ILLINOIS. 1993 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc1462> „In many ways the Internet is like a church“, str. 6.

3 KROL, E. FYI on "What is the Internet?" [online]. UNIVERSITY OF ILLINOIS. 1993 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc1462>, str. 1.

Definice internetu je obtížná, protože odpověď se mění v čase. Před třiceti lety by odpověď byla snadná: „*Všechny sítě, používající protokol IP, které spolupracují na vytvoření jednotné sítě pro své uživatele. To by zahrnovalo různé federální sítě, soubor regionálních sítí, univerzitní sítě a některé zahraniční sítě.*“⁴

Povaha internetu ovlivňuje celou řadu právně relevantních skutečností, včetně otázek spojených s odpovědností za jeho fungování či obsah. Z výše uvedené definice vyplývá, že identifikovat jednu právně zodpovědnou osobu za fungování internetu není možné, protože i základní pravidla mají výjimky, jako jsou například gateways a bridges, které umožňují přístup k internetu i protokolům bez IP adres, což je výjimka i z nejzákladnějších principů fungování sítě.

Internet je lidským vynálezem, na který se ale vzhledem k jeho specifické povaze nevztahují autorská práva a nelze jej patentovat. Odborná literatura se ani neshoduje v tom, jestli je internet možné považovat za věc či nikoliv. Vzhledem k formulaci § 489 Občanského zákoníku, který věc definuje jako „*vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí*“ je internet v nejširším slova smyslu možné považovat za věc. Některá komentářová literatura s takovou kvalifikací internetu nesouhlasí a odmítá ho pod kategorií věcí zařadit. Kolouch Jan k tomu uvádí, že: „*Věc v právním slova smyslu profiluje její ovladatelnost. Internet jako celek si nelze přivlastnit, ani jej ovládat.*“⁵

Přestože je možné na internet nahlížet jako na neovladatelný prostor, nejedná se v žádném případě o prostředí úplné anomie, zodpovědnost za fungování jednotlivých webů se dá připsat jejich provozovatelům, kteří mají povinnost dodržovat konkrétní právní normy v souvislosti s jejich působností. Navíc existuje jakási nadřízená autorita určující směřování internetu v podobě organizace Internet Society, dále jen ISOC. „*ISOC je dobrovolná členská organizace s cílem podporovat globální výměnu informací prostřednictvím internetové technologie.*“⁶ Jejím

4 KROL, E. FYI on "What is the Internet?" [online]. UNIVERSITY OF ILLINOIS. 1993 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc1462>, str. 4.

5 KOLOUCH Jan, CyberCrime, CZ.NIC, 01.01.2017 [cit. 14.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS® [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souisejici=CR26785&pravyPanel=koment ar&datovyZdroj=komentare&souisejiciCast=paragraf489&strana=1&jenNejnovejsi=true&limit=10&idKomentare=LIBERIS92877&hash=paragraf489#paragraf489

6 KROL, E. FYI on "What is the Internet?" [online]. UNIVERSITY OF ILLINOIS. 1993 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc1462>, str. 4.

výkonným orgánem je Architecture Broard, dále jen IAB. IAB se pravidelně schází za účelem schvalování jednotlivých standardů a projednává problémy s nimi spojené a je za ně zodpovědná. Mezi projednávané standardy se řadí i způsob přiřazování jednotlivých adres počítačů. Přičemž každé zařízení na internetu má jedinečnou 32 bitovou adresu, která by teoreticky mohla být jedinou potřebnou identifikací při provádění obchodu na internetu a k vyvozování právní zodpovědnosti s tím spojené. Proč tomu tak není, bude blíže rozepsáno v následujících částech diplomové práce.⁷

1.2. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERNETU

V odborné literatuře se objevuje celá řada přístupů k základním principům internetu, cílem této kapitoly určitě není zanalyzovat všechny existující pohledy a vytvořit nějaký objektivní seznam. Účelem je spíše obecnější uvedení do problematiky. Dle zvoleného přístupu je možné rozlišit čtyři hlavní pilíře fungování internetu:⁸

- Pilíř *"lidských práv"* je spojen s klíčovými hodnotami, kterými jsou především svoboda projevu, právo na informace, právo na vzdělání, právo na kulturní rozmanitost zajištěnou prostřednictvím mezikulturního dialogu a sblížování. Součástí pilíře je i princip udržitelného rozvoje.
- Pilíř *"technické/ekonomické otevřenosti"* úzce souvisejí s cíli ve vědě, zejména ve společenských vědách a oblasti inovací. Zahrnuje princip síťové neutrality, který může mít dopad i na kulturní rozmanitost.
- Pilíř nazvaný *"přístupnost jako sociologický rozměr"* se týká mnoha aspektů, včetně vzdělávání, vědy, kultury a svobody projevu v souvislosti s přístupem k informacím a komunikačním médiím.
- Pilíř *"účast dostatečného množství subjektů"*⁹ může být spojen i s rovností pohlaví a udržitelným rozvojem, také s rolí médií a zprostředkovatelů v informacích a komunikačních technologiích.

7 KROL, E. FYI on "What is the Internet?" [online]. UNIVERSITY OF ILLINOIS. 1993 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc1462>, str. 5.

8 WEBER, Rolf H. Principles for governing the Internet: a comparative analysis [online]. 2015. UNESCO Publishing [cit. 2024-03-31]. ISBN 978-92-3-100125-3. Dostupné z: https://books.google.es/books?hl=cs&lr=&id=6LHHCgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA3&dq=main+principles+of+internet&ots=HIQMXGVQCN&sig=4RYbPHusbIcnHzFODkINT27VgSI&redir_esc=y#v=onepage&q=main%20principles%20of%20internet&f=false

⁹ V originálním textu označen jako „multistakeholder participation“.

1.3. PRÁVNÍ POJETÍ INTERNETU

V Českém ani Mezinárodním právním kontextu neexistuje jednotná definice pojmu internet. Důvodem je právě jeho technická povaha, jejíž právní definice by mohla být nešťastným legislativním pokusem. Přesto mezi akademickou i obecnou veřejností panuje tichý konsensus o tom, co internet je a co internet není. Chybějící definice proto nevyvolává problémy v aplikační právní praxi. Ve společenských vědách jako je právo, ale i psychologie či sociologie je internet vnímán jako specifické virtuální prostředí kontrastující fyzickému prostoru, ve kterém se projevují následky právně relevantního jednání, právních skutečností, jednání fyzického i dopady vyšší vůle a které podléhá konkrétním právním režimům. Jednotlivé dopady právních skutečností jsou pro společnost vysoce relevantní z důvodu projevu jejich dopadů ve fyzickém světě. Právní skutečností je vše, co může způsobit vznik, změnu či zánik právně relevantních subjektivních práv či povinností. Přitom je nutné mít na paměti, že projevy či dopady jakékoliv skutečnosti v internetovém prostředí na fyzickou realitu mohou být nejen fyzické (ztráta zisku, sebevražda) ale i zcela neviditelné, beznásledkové (sledování). Proto se v souvislosti s právem na internetu setkáváme s poruchovými i ohrožovacími trestnými činy. Z právních skutečností je podstatné vydělit právní jednání, které je skutečností ovlivněnou naší vůlí. Právní jednání je ve spojitosti s internetovým prostředím extrémně křehkou složkou uzavírání právních vztahů. Vykazuje celou řadu problematických aspektů, spojených nejen s nedostatkem formy, ale i s nedostatkem průkaznosti jednajícího subjektu, viz kapitola 1.4. Vhodným přístupem k vnímání internetu je jeho konceptualizace jako veřejného prostoru, který vyžaduje odpovídající normativní rámec a dozor, obdobně jako je tomu u jiných veřejných prostorů. Avšak problematickým faktorem je nedostatek kvalifikovaných odborníků v rámci policie a s tím související nedostatečná vymahatelnost právních norem na internetu ze strany veřejných autorit.

1.4. SPECIFIKA JEDNÁNÍ NA INTERNETU

Právní jednání je prostředkem realizace autonomie vůle. Jedná se o právní skutečnost závislou na vůli osob, způsobilou přivodit následek ve formě změny, vzniku nebo zániku práv či povinností. Ne každé jednání je možné kvalifikovat jako právně relevantní. Relevanci právního jednání předurčují jeho pojmové znaky, kterými jsou vůle směřující ke způsobení nějakého právního následku a její projevení na venek. „Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny (a také ty právní následky, které vyplývají ze zákona, z dobrých mravů, ze zvyklostí a ze zavedené praxe stran).“¹⁰ Tyto následky jsou buď v souladu nebo v rozporu se zákonem, dobrými mravy nebo zvyklostmi, čímž dochází k rozlišení protiprávního a právního jednání. Právně jednat lze v zásadě třemi způsoby, a to výslovně, konkludentně nebo mlčky. Výslovné jednání je možné ústní či písemnou formou. Alternativou je jednání beze slov, a to na příklad kývnutím hlavy, roztrháním dokumentu, podáním ruky nebo kliknutím počítačovou myší. Od tohoto konkludentního jednání je potřeba odlišovat mlčení, se kterým „pojíme právní následky pouze výjimečně. Je tomu v případech, kdy by se osoba podle zákona nebo smlouvy měla vyslovit nebo kdy mlčení nelze považovat za nic jiného než souhlas. V judikatuře je zastáváno stanovisko, že mlčení lze považovat za projev vůle jen za podmínky, že lze s určitostí usuzovat, že jím byla projevena vůle určitého obsahu.“¹¹

S pojmovými znaky právního jednání je spojena celá řada komplikovaných otázek, které v internetovém prostředí v důsledku absence fyzického kontaktu nabírají intenzivnějšího významu. Distanční povaha jednání, realizovaného prostřednictvím technických prostředků je problematická především v souvislosti s důkazní spolehlivostí takového právního jednání. Výše bylo zmíněno, že kliknutí myší je považováno za konkludentní projev vůle, přesto je s ním spojena obrovská

¹⁰ Kindl Milan, Kindl Tomáš, Kindlová Michaela, Šíma Alexander a kolektiv autorů, Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek V - Právní skutečnosti (§ 545 - 654), CODEXIS publishing, 01.09.2018 [cit. 21.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®)

https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souvisejici=CR26785&pravyPanel=komenta r&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf545&strana=1&jenNejnovejsi=true&limit=10&id Komentare=LIBERIS78480&hash=paragraf545#paragraf545

¹¹ Hůrka Petr, Eliáš Karel, Bezouška Petr a Vrajík Michal, Praktický komentář zákoníku práce a souvisejících ustanovení občanského zákoníku s příklady, Polygon, 01.02.2022 [cit. 22.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®)

https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souvisejici=CR26785&pravyPanel=komenta r&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf545&strana=1&jenNejnovejsi=true&limit=10&id Komentare=LIBERIS181963&hash=paragraf545#paragraf545

míra nejistoty. Kliknutí myši vůbec nemusí být formou právního jednání vzhledem k možné absenci některého z pojmových znaků. K tomu, aby bylo možné hovořit o právním jednání v elektronické podobě je potřeba zvýšená míra ověření, jejíž úroveň se liší dle významnosti takových úkonů. Pokud uživatel internetové platformy bude mít v úmyslu zakoupení fyzického produktu prostřednictvím e-shopu, budou na formu takového jednání z pravidla kladeny mnohem nižší požadavky než na jednání směřující k uzavření úvěru.

Stejně jako v off-line prostředí i na internetu dochází k celé řadě právně nerelevantních skutečností a aby bylo možné nějakou skutečnost označit, za elektronické právní jednání, je potřeba nejen naplnit jeho pojmové znaky ale i zajistit dostatečnou míru důkazní spolehlivosti. „*Postačí totiž, pokud je takový úkon buďto podepsán, nebo opatřen obdobnou autentizační informací doplněnou mechanicky.*“¹² Mechanická autentizační informace zahrnuje právě i kliknutí myši na souhlas s obchodními podmínkami. Takové jednání je sice konkludentním projevem vůle dle § 546 OZ v souladu se zásadou bezformálnosti právního jednání, ale nutně nenaplnňuje písemnou formu dle § 561 OZ. § 561 OZ stanoví, že „*K platnosti právního jednání učiněného v písemné formě se vyžaduje podpis jednajícího. Podpis může být nahrazen mechanickými prostředky tam, kde je to obvyklé. Jiný právní předpis stanoví, jak lze při právním jednání učiněném elektronickými prostředky písemnost elektronicky podepsat.*“ Předpokladem písemné formy v elektronické podobě jsou tedy dvě náležitosti: písemnost a podpis.

Nahrazením podpisu prostým kliknutím na souhlas s obchodními podmínkami tam, kde je to obvyklé dle § 561 navíc dochází k praktické rezignaci na požadavek písemné formy. Teoreticky se sice bude jednat o platné jednání, ale jen s nedostatečnou důkazní hodnotou. Na rozdíl od listinné podoby bude náročné, ne-li nemožné vůbec identifikovat jednající osobu. Vymahatelnost práv a povinností plynoucích z takového jednání je proto zaručena jen presumpcí poctivosti právního styku.

12 POLČÁK, Radim. ELEKTRONICKÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ - ZMĚNY, PROBLÉMY A NOVÉ MOŽNOSTI V ZÁKONĚ Č. 89/2012 SB. Bulletin-advokacie.cz [online]. 2013, 31.10.2013 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/elektronicke-pravni-jednani-zmeny-problemy-a-nove-moznosti-v-zakone-c.-892012-sb>

Prostředí internetu s sebou přináší zvýšenou nejistotu spojenou s pravostí a pravdivostí písemností. „*Námitky pravosti se, stručně řečeno, týkají formy písemnosti, zatímco námitka pravdivosti směřuje k jejímu obsahu.*“¹³ Při prokazování pravosti je relevantní skutečnost, zda písemnost existuje a je autentická. Jak bylo uvedeno výše, pravdivost listiny je zaměřena na posuzování obsahu písemnosti a jeho souladu se skutečným stavem vůle. Důkazní spolehlivost elektronických písemností v důsledku používání technických prostředků ubývá na síle a je možné ji snadněji napadnout. „*Nese-li si tedy elektronická písemnost obdobně jako listina podstatnou část ověřovací informace v sobě (např. ve formě zaručeného elektronického podpisu), podléhá důkazní spolehlivost této informace erozi v důsledku prudkého rozvoje výpočetní techniky - zatímco je tedy dnes vcelku složité zfalšovat aktuálně používané elektronické autentizační mechanismy, bude totéž pro techniku blízké budoucnosti triviálním početním zadáním.*“¹⁴

1.4.1. NÁLEŽITOSTI ELEKTRONICKÉHO PODPISU

Podpis zastává celou řadu rolí, mezi které jsou řazeny i identifikační a důkazní funkce. Jedná se o něco „*jedinečného, ale obvyklého pro konkrétní fyzickou osobu. Něco, co lze snadno opakovaně vytvořit podle určitého (podpisového) vzoru, ale přesto to nelze snadno napodobit jinou osobou.*“¹⁵ Při vlastnoručním podpisu jsou znalci oboru písmoznalectví schopni tyto jedinečné znaky rozpoznat a na základě srovnávacích technik s dostatečnou úrovní důvěryhodnosti potvrdit, že se skutečně jedná o podpis určité osoby. Jedinečnost rukopisu je v případě použití technických prostředků oslabena nebo absentuje úplně a jeho funkce je nahrazena alternativními nástroji, které by měly zaručit podobnou míru důvěryhodnosti právního jednání.

13 POLČÁK, Radim. ELEKTRONICKÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ - ZMĚNY, PROBLÉMY A NOVÉ MOŽNOSTI V ZÁKONĚ Č. 89/2012 SB. Bulletin-advokacie.cz [online]. 2013, 31.10.2013 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/elektronicke-pravni-jednani-zmeny-problemy-a-nove-moznosti-v-zakone-c.-892012-sb>

14 POLČÁK, Radim. ELEKTRONICKÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ - ZMĚNY, PROBLÉMY A NOVÉ MOŽNOSTI V ZÁKONĚ Č. 89/2012 SB. Bulletin-advokacie.cz [online]. 2013, 31.10.2013 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/elektronicke-pravni-jednani-zmeny-problemy-a-nove-moznosti-v-zakone-c.-892012-sb>

15 PODANÝ, Jan. Podepisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/#_ftn5

Pod pojem elektronický podpis je možné podřadit celou škálu způsobů autorizace písemností, s enormními rozdíly v jejich důkazní spolehlivosti. Za elektronický podpis je v nejšířším slova smyslu možné považovat stejně tak prosté připojení podpisu na konec e-mailu či sms, naskenování vlastnoručního podpisu i kvalifikovaný elektronický podpis. Podstatou elektronického podpisu je garance integrity dat a identity podepsané osoby. Taková garance je dostatečná jen v případě, že je podpis pevně připojen k listině stejně jako při vlastnoručním podepisování. S tímto požadavkem je spojena celá řada komplikací. Technické prostředky, které jsou schopny identifikovat případné změny v dokumentu a zaručit tak pravost a pravdivost jsou v celé řadě právních jednání spojených s obchodováním na internetu prozatím nepřekonatelnou komplikací. Pro běžného spotřebitele je zatím příliš složité dodržení formy jednání tak, aby měla dostatečnou důkazní hodnotu. V důsledku technické složitosti podnikatelé často upouští od veškerých požadavků na průkaznost elektronického právního jednání a k identifikaci jednající osoby dochází jen na základě vložených údajů bez jedinečného podpisu. Taková rezignace na identifikaci jednajících osob má za následek nevymahatelnost závazků vzniklých z takových právních jednání. Právní úprava rozlišuje několik úrovní autorizace elektronického právního jednání. Každá z nich je spojena s jinou mírou důvěryhodnosti, viz níže.

Využitím technických prostředků k autorizaci písemností tak sice dochází k vyřazení znaleckého oboru písmoznalectví, ale osoby specializované na informační technologie jsou způsobilé do jisté míry tento obor nahradit. Možnosti ověření pravosti a pravdivosti takového jednání závisí právě na zvoleném druhu autorizace.

Náležitosti elektronického podpisu jsou zakotveny v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES, dále jen „eIDAS“ (podrobněji kapitola 1.4.4.) a v zákoně č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce. V zásadě právní úprava rozlišuje tři kategorie elektronických podpisů. *„Hlavním důvodem pro rozlišování účinků různých úrovní elektronického podpisu je však skutečnost, že různé úrovně elektronických podpisů mají různé vlastnosti a*

*různou spolehlivost. Nedává žádný smysl, aby měly stejné právní účinky.*¹⁶ Největší míru důkazní spolehlivosti má kvalifikovaný elektronický podpis a nejnižší prostý elektronický podpis. Článek 3 eIDAS rozlišuje následující druhy elektronického podpisu¹⁷:

1) "Eelektronický podpis" nebo také prostý elektronický podpis, je tvořený daty v *elektronické podobě, která jsou připojena k jiným datům v elektronické podobě nebo jsou s nimi logicky spojena a která podepisující osoba používá k podepsání.* Takový podpis má nejnižší důkazní spolehlivost, jelikož nedokáže zaručit integritu dat ani identitu podepisující osoby. Funkce takového podpisu je prakticky symbolická, jedná se o zbytkovou kategorii osvobozenou o jakékoliv požadavky zaručující spolehlivost. Právní úprava u takového podpisu nestanovuje ani jeho účinky, vzhledem k tomu, že objektivní míra spolehlivosti je zde minimální. Odst. 1 čl. 25 eIDAS stanovuje pouze, že: *„Elektronickému podpisu nesmějí být upírány právní účinky a nesmí být odmítán jako důkaz v soudním a správním řízení pouze z toho důvodu, že má elektronickou podobu nebo že nespĺňuje požadavky na kvalifikované elektronické podpisy.“*

2) "Zaručený elektronický podpis" je mnohem spolehlivější než zmíněný prostý elektronický podpis. Na rozdíl od kvalifikovaného elektronického podpisu ale nemá stejné účinky jako podpis vlastnoruční. Vzhledem k nižším požadavkům na jeho formu, není způsobilý zaručit identitu podepisující osoby se stejnou úrovní spolehlivosti jako právě podpis kvalifikovaný. Zaručený elektronický podpis nemusí být vytvořen kvalifikovaným prostředkem ani založen na kvalifikovaném certifikátu pro elektronické podpisy.¹⁸ Jeho formální požadavky stanovuje článek 26 eIDAS:

16 PODANÝ, Jan. Podepisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/#_ftn5

17 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU114825?citation=unit-387&citation=unit-388&citation=unit-389&citation=unit-390#unit-387>

18 PODANÝ, Jan. Podepisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/#_ftn5

a) je jednoznačně spojen s podepisující osobou;

b) umožňuje identifikaci podepisující osoby;

c) je vytvořen pomocí dat pro vytváření elektronických podpisů, která podepisující osoba může s vysokou úrovní důvěry použít pod svou výhradní kontrolou; a

d) je k datům, která jsou tímto podpisem podepsána, připojen takovým způsobem, že je možné zjistit jakoukoliv následnou změnu dat.

3) **"Kvalifikovaný elektronický podpis"** je přísnější formou zaručeného elektronického podpisu, který je vytvořen kvalifikovaným prostředkem pro vytváření elektronických podpisů a který je založen na kvalifikovaném certifikátu pro elektronické podpisy. Díky své povaze jde o jediný způsob autorizace právního jednání, jehož důkazní spolehlivost je postavena na roveň vlastnoručnímu podpisu.

Česká právní úprava navíc vnáší do už tak složité problematiky ještě národní výjimku a rozlišuje i **„uznávaný elektronický podpis“**, který svojí důkazní spolehlivostí stojí mezi zaručeným a kvalifikovaným elektronickým podpisem. Jeho náležitosti jsou upraveny v § 6 zákona č. 297/2016 Sb. o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce: *„Uznávaným elektronickým podpisem se rozumí zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis nebo kvalifikovaný elektronický podpis.“* Mělo by se ve srovnání s kvalifikovaným elektronickým podpisem jednat o technicky méně náročný úkon, který svojí důkazní spolehlivostí dostačuje pro veškeré procesní úkony. Ve vztahu k orgánům veřejné moci je uznávaný elektronický podpis postaven na roveň podpisu vlastnoručnímu. Vzhledem k tomu, že se jedná o národní výjimku, není tomuto typu podpisu přiznávána stejná důkazní hodnota i v ostatních státech Evropské unie.¹⁹

19 PODANÝ, Jan. Podepisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/>

Mimo právně upravené kategorie elektronických podpisů uvedené výše si zvláštní pozornost zasluhuje i biometrický podpis, který v dnešní společnosti získává na stále větší popularitě. Vyšší formy elektronických podpisů nejsou v důsledku jejich technické komplikovanosti rozšířeným způsobem autorizace elektronického právního jednání. Z toho důvodu se celá řada společností přiklání právě k alternativě biometrického podpisu, která je technicky méně náročná a měla by zajistit dostatečnou důkazní spolehlivost. Stojí jaksí na hraně mezi podpisem prostým a zaručeným. Biometrický podpis vzbuzuje vysokou důvěryhodnost, protože proces jeho poskytování vyvolává dojem, že se vlastně jedná o vlastnoruční podpis na nějaké technické zařízení, standardně na tablet, touchpad nebo jakoukoliv dotykovou obrazovku. Tato chybná představa je výsledkem neinformovanosti o povaze těchto technických zařízení a procesu vedoucího ke spojení podpisu s písemností. Ve skutečnosti se jedná o velmi rizikové poskytování dat, která mohou být snadno zneužita, a proto se nemůže jednat o podpis zaručený.²⁰

Biometrický podpis není způsobilý garantovat, že je k podepsaným datům, připojen způsobem umožňujícím zjistit jakoukoliv následnou změnu dat a tím je zákonem vyloučena jeho kategorizace jako zaručeného podpisu. Jde tedy o prostý elektronický podpis, který je obohacen o nějaký další bezpečnostní prvek s pochybnou mírou spolehlivosti. Nízkou důkazní spolehlivost a vysoké riziko zneužití dat pramení hned z několika skutečností.

Rizikovost plyne především ze způsobu spojení podpisu s písemností, ke kterému dochází prostřednictvím nelicencovaného, zákonem neregulovaného programu zcela v režii soukromého poskytovatele. Každý vlastnoruční podpis je na základě jedinečných znaků rukopisu způsobilý s vysokou důkazní spolehlivostí ověřit identitu fyzické osoby. Při vlastnoručním podpisu prostřednictvím technického zařízení tento podpis ale existuje nezávisle na existenci písemnosti, proto riziko nepramení ani tak z možného padělání, jako z možnosti zneužití. Biometrický podpis není k podepsaným datům pevně připojen, ale je vytvořen zcela nezávisle a následně je do písemnosti nějak vložen. K pevnému spojení s obsahem dochází až kvalifikovaným elektronickým podpisem druhé strany. Na základě těchto skutečností

²⁰PODANÝ, Jan. Podepisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/>

hrozí reálné riziko nejen připojení podpisu k písemnostem bez souhlasu podepsané osoby, ale i riziko nelegálního obchodování s takovými daty. Navíc „pokud odebraná biometrická data uniknou na veřejnost (lhostejno odkud), což se u různých přihlašovacích údajů, včetně hesel, čas od času stává, nelze biometrická data „zablokovat“ (zneplatnit, revokovat) a pořídit si nová (jiná).“²¹ Přesto k vyloučení rizik spojených s tímto typem autorizace elektronického právního jednání existuje jednoduchý krok. Kvalifikovaný elektronický podpis nebo alespoň uznávaný elektronický podpis disponují mnohem vyšší mírou spolehlivosti a ochrany, proto je nejrozumnější cestou jejich rozšíření. Používání kvalifikovaného elektronického podpisu nevyžaduje žádnou extrémně technicky náročnou zdatnost, „koneckonců to zvládá už řadu let celá veřejná správa a justice při podepisování úředních písemností, tak proč to nepoužívat i soukromě.“²²

1.4.2. DŮKAZNÍ BŘEMENO PŘI ELEKTRONICKÉM JEDNÁNÍ

Komplikace spojené s důkazním břemenem se vyskytují především u prostého elektronického podpisu, kde není úplně jasná jeho povaha. Odst. 1. článku 25 eIDAS sice stanoví, že: „Elektronickému podpisu nesmějí být upírány právní účinky a nesmí být odmítán jako důkaz v soudním a správním řízení pouze z toho důvodu, že má elektronickou podobu nebo že nesplňuje požadavky na kvalifikované elektronické podpisy.“ Nicméně účinky, které takový elektronický podpis bude mít nejsou v zákonné úpravě stanoveny, a to s sebou nese velkou míru nejistoty.

V úvahu připadá ustanovení § 565 OZ, které stanovuje, že: „Je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost. Je-li soukromá listina použita proti osobě, která listinu zjevně podepsala, nebo proti jejímu dědici nebo proti tomu, kdo nabyl jmění při přeměně právnické osoby jako její právní nástupce, má se za to, že pravost a správnost listiny byla uznána.“ V případě, že by v důsledku prostého elektronického podpisu bylo možné na písemnost nahlížet jako na zjevně podepsanou, byla by na základě vyvratitelné domněnky presumována její pravost a správnost. Taková úvaha je s největší pravděpodobností chybná a

21 PODANÝ, Jan. Podepisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/>

22 PODANÝ, Jan. Podepisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/>

důkazní břemeno proto bude na straně předkládající písemnost. Následné dokazování pak bude pro tuto stranu extrémně obtížné, ne-li nemožné. Náročnost takového dokazování bude udávána zvolenou formou elektronického podpisu. Konkrétně u podpisové hlavičky e-mailu nebo scanu nebude prakticky co prokazovat, stejně tak jako když strana jednání autorizuje pouhým textovým podpisem v sms. Takové jednání je sice písemné, ale nemá prakticky žádnou důkazní spolehlivost. Jedinou možností dokázání takového jednání pak budou jiné okolnosti jako na příklad převedení určité finanční sumy na účet.²³

Naopak vyšší formy elektronických podpisů mají důvěryhodnější charakter a mohou mít alespoň nějakou důkazní hodnotu. Pokud by na příklad u biometrického podpisu byla prokázána jeho autentizační funkce, domněnka pravosti a správnosti nemusí být nutně vyloučena i přesto, že nesplňuje podmínky vyšších forem elektronických podpisů dle eIDAS.²⁴

1.4.3. SMART CONTRACTS „CHYTRÉ SMLOUVY“

Smart kontrakty, často nazývané také jako „chytré smlouvy“, jsou založeny na myšlence, že elektronické právní jednání je možné zcela svěřit technickým prostředkům. I přes svou specifičnost jsou tyto smlouvy v souladu s právní úpravou České republiky, která je chápe jako platné smlouvy. Tento specifický typ smluv funguje v rámci blockchainů, které jsou v zásadě decentralizovaným systémem záznamu dat. Každý blok v blockchainu obsahuje transakce nebo data a unikátní identifikátor, který ho propojuje s předchozím blokem. Tato distribuovaná povaha sítě a kryptografické mechanismy zabezpečení znamenají, že je téměř nemožné provést změnu či falzifikaci takových dat. Tento mechanismus umožňuje bezpečný a transparentní přenos informací bez nutnosti důvěřovat vnějším autoritám. Každá transakce v blockchainu je zaznamenána v nezměnitelném bloku, což výrazně urychluje a zvyšuje důvěryhodnost kontraktace.

23 PODANÝ, Jan. Podepisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/>

24 KMENT, Vojtěch. NAHRADÍ ELEKTRONICKÝ PODPIS PROSTÝ TEN TRADIČNÍ VLASTNORUČNÍ? *Bulletin-advokacie.cz* [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nahradi-elektronicky-podpis-prosty-ten-tradicni-vlastnorucni>

Chytré smlouvy, i když název evokuje inteligenci, nejsou nutně "chytré" ve standardním smyslu, spíše představují soubor příkazů, které provádí software, což lze chápat jako specifickou formu jazyka smlouvy. Mohou být aplikovány v různých oblastech, jako je automatizace plateb nebo správa virtuálního vlastnictví. Jejich použití vyžaduje důkladné posouzení v kontextu právního rámce a možností právního vymáhání. Problémy spojené s chytrými smlouvami zahrnují nejasnosti ohledně vůle smluvních stran a možný rozpor s právními předpisy. Proto je důležité, aby byly blockchainové smlouvy formulovány jasně a obsahovaly konkrétní právní pojmy, což minimalizuje riziko nesouladu s právním rámcem a usnadňuje jejich interpretaci.²⁵

Blockchain představuje decentralizovaný systém ukládání dat, kde jsou jednotlivé bloky spojeny pomocí kryptografie. Tyto bloky obsahují informace o transakcích či jiných datech a jsou propojeny unikátním identifikátorem s předchozím blokem. Přidávání nových bloků do blockchainu probíhá postupně a díky distribuované povaze sítě a použitým kryptografickým technikám je téměř nemožné tyto bloky změnit či padělat. Blockchain slouží jako základ pro kryptoměny jako je Bitcoin a má široké uplatnění napříč různými odvětvími, jako je finančníctví, logistika, zdravotnictví a další. Každá transakce v blockchainu je zaznamenána v bloku, který je nezměnitelný a přístupný všem účastníkům sítě. Tento mechanismus výrazně urychluje a zvyšuje důvěryhodnost smluvních vztahů, což může mít zásadní dopad na procesy v právním a ekonomickém prostředí.²⁶

Ve výsledku není v důkazní rovině až takový rozdíl, jestli elektronické právní jednání bylo provedeno určitou osobou a autorizované prostým elektronickým prostředkem nebo osobu zcela nahradil nějaký počítačový program. Použití takového programu se dá považovat za elektronické právní jednání nahrazené mechanickým prostředkem, stejně tak jako by tomu bylo u kliknutí myši vyvolané fyzickou osobou.

25 HAVEL & PARTNERS. SMART CONTRACT V ČESKÉM PRÁVU. Havel & Partners [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.havelpartners.cz/smart-contract-v-ceskem-pravu/>

26 BEJČEK, Josef. Chytře protiprávní „chytré“ smlouvy. Mezi efektivností smluvní agendy a zakódovanou protiprávností zejména v ochraně soutěže. *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/chytre-protipravni-chytre-smlouvy-mezi-efektivnosti-smluvni-agendy-zakodovanou-protipravnosti-zejmena-v-ochrane-souteze>

K zvýšení důvěry v internetovém prostředí podstatně přispělo Nařízení Evropské unie pro zvýšení důvěry při elektro transakcích, (dále jen „eIDAS“), které sjednocuje jasná pravidla pro elektronické identity, elektronické podpisy, certifikáty webových stránek, dlouhodobé uchovávání elektronických dokumentů anebo pro elektronické doporučené doručování.

1.4.4. NAŘÍZENÍ O ELEKTRONICKÉ IDENTIFIKACI A SLUŽBÁCH

Nařízení o elektronické identifikaci a službách (dále jen eIDAS) zajišťuje důvěru při elektronických transakcích na vnitřním trhu. Zavádí jasný a jednotný právní rámec pro občany, společnosti i orgány veřejné správy při jednání na internetu. Zvyšuje bezpečnost, pohodlí i jednoduchost prakticky při veškeré online činnosti. Pro online podnikání je relevantních především několik konkrétních prostředků rozepsaných níže.²⁷

Jako prvním se nařízení zabývá eS elektronickým podpisem. Právní relevantnost získává tím, že ho může kdokoliv ověřit v kvalitě dostačující pro právní styk. Technicky dokáže zprostředkovat ověření totožnosti původce dat i datovou originalitu. Zajišťuje, že ho podepsaná osoba nemůže popřít a na rozdíl od obyčejného textového podpisu ho nelze oddělit od podepsaného dokumentu. Funguje na principu asymetrického šifrování, kdy podepisující osoba podpis potvrdí soukromým klíčem a třetí osoba si pravost může ověřit pomocí veřejného klíče.²⁸ Dále nařízení upravuje eT elektronické časové razítko. eT funguje na podobném principu jako eS a je jeho potřebným a nezbytným doplňkem pro právní relevantnost podpisu. eID elektronické ID pro ověření identity. Dále QWAC kvalifikovaný webový certifikát potvrzující pravost webu, eS elektronické razítko garantující původ a integritu dokumentu a ERDS elektronický registr doručovacích služeb při posílání dokumentů.

²⁷ *EIDAS SOLUTIONS* [online]. 2023. Electronic identification (eID) and Trust Services for my business [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/discover-eidas>

²⁸ TOMÍŠEK, J., DONÁT, J. Právo v síti. Průvodce právem na internetu. Brno. Vydavatelství: C. H. Beck. 2016, str. 143-147.

2. ELEKTRONICKÝ OBCHOD

Pojem elektronický obchod lze uchopit ve funkční a institucionální rovině. Funkční pojetí obchodu literatura definuje jako „*směnu, tj. akty nákupu a prodeje zboží a služeb za jiné zboží a služby buď přímo (barter), anebo prostřednictvím ekvivalentu (peněžní směna), na trzích.*“²⁹ Elektronický obchod je specifický přítomností prvku internetu a ve valné většině případů funguje prostřednictvím peněžní směny, i když není vyloučen opak. S rostoucí popularitou environmentalismu a povědomí o negativních vlivech fast fashion na životní prostředí stoupá i popularita směnných obchodů prostřednictvím tzv. swapů. Swap je pojem převzatý z angličtiny značící vzájemnou výměnu, která může probíhat v rámci inzertních platforem či on-line tržišť jako je např. swapuj.cz. Institucionální pojetí obchod definuje jako „*škálu podniků a útvarů podniků uskutečňujících obchodní operace. Obchodní podniky/útvary hrají roli prostředníků mezi výrobou a spotřebou, a to jak na mezistupních, tak i na finálním stupni zpracování výrobků.*“³⁰ Z hlediska institucionálního pojetí obchodu lze rozlišovat určité formy, jejichž prostřednictvím je obchod realizován (viz kapitola 2.4.1.). Těmito formami jsou v zásadě e-shopy, on-line tržiště, aukční portály a inzertní platformy.

2. 1. PRÁVNÍ ÚPRAVA ELEKTRONICKÉHO OBCHODU

Vzhledem k politice jednotného evropského trhu je právní úprava elektronického obchodu vysoce koncentrovaná v právu Evropské unie. Pojetí jednotného trhu se s rozvojem digitalizace a přesunem výrazné části obchodů do digitálního prostředí rozšířilo a v dnešní době Evropská unie usiluje nejen o unii kapitálových trhů, ale i o jednotný digitální trh. Jedním z prvních právních počínů Evropské unie zaměřených na úpravu elektronického obchodu je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000, dále jen „směrnice o elektronickém obchodu“.

29 ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Expert (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 9788024746944. str. 14

30 ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Expert (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 9788024746944. str. 15

Pandemie COVID-19 výrazně přispěla k digitalizaci společnosti a zvýraznila podstatnost digitálních technologií. Zároveň poukázala na důležitost soběstačnosti Evropské unie v této oblasti a k jejímu dosažení byl přijat program Digitální Evropa s plánovaným rozpočtem 7,5 miliardy EUR na období 2021-2027.³¹ V rámci vstupu Evropské unie do digitálního věku Komise 9. března 2021 navíc předložila svou perspektivu na digitální transformaci Evropy v rámci programu Digitální dekáda 2030.

2.1.1. EVROPSKÁ DEKLARACE O DIGITÁLNÍCH PRÁVECH A ZÁSADÁCH

V rámci digitalizace byla 15. prosince 2022 přijata Evropská deklarace o digitálních právech a zásadách která doplňuje práva garantovaná Listinou základních práv Evropské unie. Deklarace není prostou listinou práv, ale u každého garantovaného práva rozvádí, jakými prostředky se EU zavazuje dosáhnout jejich naplnění.³² Slovy Margrethe Vestager, výkonné místopředsedkyně pro Evropu připravenou na digitální věk: „Z Deklarace zcela jasně vyplývá, že práva, která máme offline, máme i online. Deklarace bude provedena prostřednictvím již platné evropské legislativy. Zda se provedení zdařilo, budeme ověřovat ve výroční zprávě o Stavů Digitální Dekády.“³³ Deklarace v zásadě rozlišuje šest hlavních zásad:³⁴

1) *Občané jako středobod digitální transformace*, první zásada odráží výše citované prohlášení Margrethe Vestager, zakotvuje ochranu lidských práv, podporu demokracie i odpovědnost a bezpečnost v digitálním prostředí. Všechny hodnoty Evropské unie a subjektivní práva přiznaná občanům právem EU musí být respektována stejně tak ve fyzickém světě jako na internetu.

31 EVROPSKÁ KOMISE. Program Digitální Evropa. Shaping Europe's digital future [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/activities/digital-programme>

32 EVROPSKÁ KOMISE. Europe's Digital Decade: digital targets for 2030. *Evropská komise* [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/activities/digital-programme>

33 VESTAGER, Margrethe. EVROPSKÁ KOMISE. Digital Rights and Principles: Presidents of the Commission, the European Parliament and the Council sign European Declaration. *Evropská komise* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7683 ; vlastní překlad překlad

34 EVROPSKÁ KOMISE. Europe's Digital Decade: digital targets for 2030. *Evropská komise* [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/activities/digital-programme>

2) *Podpora solidarity a inkluze* vyjadřuje potřebu vnímat internet jako nástroj, který společnost nerozděluje ale naopak spojuje. Digitální transformace musí zabezpečovat rovnost a nastavit internetové prostředí tak, aby nebyly opomíjeny ani znevýhodněné osoby, které jsou ve slabší výchozí pozici. Přesto musí být podporována i kulturní a jazyková rozmanitost. Každý v EU by měl mít přístup k finančně dostupnému vysokorychlostnímu připojení včetně nízkopříjmových domácností.

Podpora solidarity a inkluze rovněž zahrnuje právo na vzdělání, které je potřeba vnímat i v rámci digitálního prostoru v souvislosti s mediální gramotností a rozvojem kritického myšlení, čestné a spravedlivé pracovní podmínky v digitálním prostředí. Součástí je i právo na online přístup ke klíčovým službám veřejné správy.

3) *Svoboda volby* je v digitálním prostředí spojena s novými výzvami především v souvislosti s umělou inteligencí a algoritmy. Digitální prostředí by mělo být pro občany EU bezpečné a neohrožovat základní lidská práva. Nástroje jako algoritmy a umělá inteligence musí transparentní a respektovat rozhodnutí učiněná na základě informované volby. Zaručuje se spravedlivé digitální prostředí, kdy nesmí docházet k ohrožování spravedlivé soutěže ať už vyhledávači, sociálními sítěmi nebo např. on-line tržišti.

4) *Podpora zapojení se do digitálního veřejného prostoru* vyzdvihuje nutnost zachovávat důvěryhodné a diverzifikované digitální prostředí bez diskriminačních prvků. Platí zde svoboda projevu, právo na informace, svoboda sdružování i shromažďování. V rámci práva na informace je zakotveno právo znát vlastníka a provozovatele využívaných internetových služeb. EU si je vědoma rostoucího vlivu některých platforem, zejména těch s masivním dosahem, na formování společenských názorů. Z toho důvodu mají některé platformy povinnost podporovat svobodnou demokratickou diskusi a zabraňovat šíření dezinformačních kampaní.

5) *Zvýšení bezpečnosti, ochrany a posílení postavení především dětí a mladých lidí v digitálním prostředí.* Tato zásada cílí na ochranu soukromí uživatelů zejména v souvislosti se sledováním a odposlechem. Dále zakotvuje právo rozhodovat o osudu osobních účtů a informací pro případ smrti. V souvislosti s ochranou dětí před protiprávním jednáním je nutné věnovat zvláštní pozornost prevenci. Platformy by v žádném případě neměly přispívat k omezení informované volby a kreativity dětí či mladistvých. K dosažení maximální bezpečnosti by měly sloužit nástroje věkového přizpůsobení platforem.

6) *Podpora udržitelnosti* odráží nutnost sdělovat informace týkající se dopadu digitálních produktů na životní prostředí ve spojitosti s výrobou, používáním i likvidací. Cílem EU je snižovat negativní vlivy digitálních produktů na životní prostředí prostřednictvím udržitelného rozvoje.³⁵

2.1.2. NAŘÍZENÍ EVROPSKÉ UNIE

Ve vztahu k právní úpravě elektronického obchodu na úrovni práva EU byla v posledních několika letech přijata tři nařízení, realizující program Digitální Evropa. Nejnovější je Nařízení o digitálních službách, dále jen „DSA“ účinné od 17. února 2024, které je podrobněji popsáno v kapitole 2.3. Dalším předpisem ovlivňujícím právní úpravu podnikání na internetu je Nařízení o digitálních trzích, dále jen „DMA“ účinné od 2. května 2023. Cílem nařízení je vytvoření spravedlivějšího a konkurenceschopnějšího digitálního trhu a podpoření hospodářské soutěže, za tímto účelem jsou stanovena jasná kritéria pro určení tzv. gatekeepers. Gatekeepers jsou velké digitální platformy, které poskytují klíčové služby, aktuálně se jedná o Apple, Alphabet, Meta, Amazon, Microsoft a ByteDance³⁶. Tito gatekeepers poskytují celkem 22 klíčových služeb, mezi které patří sociální sítě, internetové vyhledávače, on-line tržiště a další služby³⁷. Na základě DMA mají uživatelé vůči tzv. gatekeepers nárok na poskytování určitých informací.³⁸ Třetím právním předpisem doplňujícím výše uvedené je Nařízení o elektronické identifikaci a službách, plně účinné od 1. července 2016. (podrobněji kapitola 1.4.4.)

35 EVROPSKÁ KOMISE. European Declaration on Digital Rights and Principles. *Evropská komise* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z:

<https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/94370>

36 EVROPSKÁ KOMISE. Designated gatekeepers must now comply with all obligations under the Digital Markets Act. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1342

37 EVROPSKÁ KOMISE. Gatekeepers. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z:

https://digital-markets-act.ec.europa.eu/gatekeepers_en?prefLang=cs

38 EVROPSKÁ KOMISE. About the Digital Markets Act. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/about-dma_en?prefLang=cs

2.1.3. NOVELA OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU A ZÁKONA O OCHRANĚ SPOTŘEBITELE

Zákon č. 374/2022 Sb., který nabyl účinnosti dne 6. 1. 2023 je transpozicí několika unijních směrnic, „především tzv. modernizační směrnice, směrnice o prodeji zboží a směrnice o digitálním obsahu, současně však má ambice také odstranit některé nedostatky v transpozici směrnic dřívějších, včetně nedostatků České republiky vytykánych Evropskou komisí.“³⁹ Tato novela přináší celou řadu změn souvisejících s podnikáním. Nejdůležitějšímu aspekty související s právy spotřebitele jsou podrobněji popsány v kapitole 3.

Mezi nejdůležitější změny patří zavedení pojmu on-line tržiště, úprava pravidel zveřejňování recenzí, rozšíření zákazu dvojí kvality z potravin na všechny výrobky, zvýšení ochrany spotřebitele prostřednictvím zavedení možnosti odstoupení od smlouvy z důvodu poškození spotřebitele nekalou obchodní praktikou. Vedle toho jsou upravena ustanovení týkající se uzavírání smluv po telefonu, kdy závazek vzniká až po písemném potvrzení v elektronické či listinné podobě. Při nakupování na e-shopech je zvýšena informační povinnost prodejce jejíž nesplnění způsobuje neplatnost závazku, lhůta pro odstoupení od smlouvy se při podomním prodeji nebo prodejních akcí prodlužuje ze 14 dnů na 30 dnů. Dále se prodlužuje domněnka, že věc byla vadná už při převzetí ze 6 měsíců na 1 rok, nově je upravena smlouva o digitálním obsahu a v rámci novely jsou definovány některé nové přestupky.⁴⁰

Často diskutovaným ustanovením novelizace je §12a zákona o ochraně spotřebitele týkající se pravidel při oznamování slev, která slouží k ochraně spotřebitele proti falešným slevám. Při sdělení o slevě má podnikatel nově povinnost informovat spotřebitele o nejnižší ceně za kterou produkt prodával v posledních 30 dnech před slevou. „Mezi sdělení, která mohou u spotřebitele vyvolat dojem snížení ceny, spadá například oznámení typu „speciální nabídka“ či „Black Friday“ a úprava oznamování slev se vztahuje také na plošná oznámení o slevě, do které mohou být zahrnuty i veškeré aktuálně prodávané výrobky v nabídce

39 HSP & PARTNERS. Jaké zásadní změny občanského práva přinese novela č. 374/2022 Sb.? HSP & Partners [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://akhsp.cz/jake-zasadni-zmeny-obcanskeho-prava-prinese-novela-c-3742022-sb/>

40 ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE. Novela zákona o ochraně spotřebitele. Česká obchodní inspekce [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/novela-zakona-o-ochrane-spotrebitel/>

prodávajícího.“⁴¹ Výjimku tvoří výrobky podléhající rychlé zkáze nebo ty s krátkou dobou spotřeby. Řadí se sem především potraviny a jiné produkty s uvedeným datem trvanlivosti, vzhledem k prozatímní absenci judikatury je těžké určit, co přesně znamená „krátká doba spotřeby“.⁴²

2.1.4. VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku

2.2. MODELÝ ELEKTRONICKÉHO OBCHODOVÁNÍ⁴³

Pokud se zabýváme podnikáním na internetu, není možné opomenout modely elektronického obchodování. Na základě znalosti modelů je mnohem snazší určit, jaká právní úprava se na závazkové vztahy vznikající v rámci internetových platforem bude aplikovat. Pro *prodávajícího* i *nakupujícího* je kolosálním rozdílem, jestli se na závazkový vztah vztahuje ochrana spotřebitele, či nikoliv. Problematické je, že některé internetové platformy jsou založené na kombinaci modelů a na příklad

41 MÁLEK Jakub, Kulda Miloš a Roučková Kateřina, Nové povinnosti při oznamování slev dle novely zákona o ochraně spotřebitele, Právní prostor [cit. 14.03.2024] Převzato z CODEXIS®
<https://next.codexis.cz/literatura/LT133981?hash=match-0#match-0>

42 MÁLEK Jakub, Kulda Miloš a Roučková Kateřina, Nové povinnosti při oznamování slev dle novely zákona o ochraně spotřebitele, Právní prostor [cit. 14.03.2024] Převzato z CODEXIS®
<https://next.codexis.cz/literatura/LT133981?hash=match-0#match-0>

43 CHAFFEY, Dave a ELLIS-CHADWICK, Fiona. *DIGITAL MARKETING: strategy, implementation and practice*. 6th edition. Pearson Education Limited, 2016. ISBN 978-1-292-07761-1. str. 21-22

on-line tržiště často kombinují všechny existující modely. Kromě modelů relevantních pro aplikaci spotřebitelské ochrany, které jsou založené na vztazích mezi zákazníkem a podnikatelem je možné rozlišovat i další modely založené na vztahu podnikatele či zákazníka k orgánům veřejné správy. Ve druhé uvedené kategorii se dostáváme do sféry veřejných zakázek a veřejné správy, jejichž podrobnější zkoumání by bylo odbočením od hlavního tématu diplomové práce. Nicméně je nutné zmínit, že v jistém slova smyslu a v omezeném rozsahu se také dá hovořit o modelu podnikání na internetu. Především veřejné zakázky jsou předmětem podnikání velkého množství stavebních i jinak zaměřených firem a k jejich soutěžení dochází prostřednictvím Věstníku veřejných zakázek, který je internetovou platformou. Modely elektronického obchodování relevantní pro podnikání na internetu se dají rozdělit do tří skupin:

- **B2C (Business-to-Consumer)**

Model B2C je nejběžnějším pro fungování e-shopů, které nabízí širokou škálu produktů či služeb. E-shopy tohoto typu jsou určeny pro prodej zboží a služeb přímo koncovým zákazníkům. Zákazníka v tomto modelu můžeme označovat za spotřebitele, protože požívá plnou ochranu dle spotřebitelského práva.

- **B2B (Business-to-Business)**

Jedná se o e-shopy zaměřené na prodej zboží i služeb firmám a podnikům. Typickým příkladem s působností v ČR je společnost Makro. Výhodami B2B modelu jsou především velkoobchodní ceny a specificky zaměřená nabídka produktů.

- **C2C (Consumer-to-Consumer)**

C2C model, na rozdíl od výše uvedených, není aplikovatelný na podnikání formou e-shopů, ale funguje prostřednictvím alternativních platform. Platformy v takovém případě mají postavení zprostředkovatele a umožňují svým uživatelům prodávat zboží nebo nabízet služby mezi sebou. Příkladem takových platform jsou on-line tržiště, aukční portály či inzertní platformy.

2.3. NAŘÍZENÍ O DIGITÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Jedním z nejkomplicovanějších aspektů při obchodování na internetu jsou bezpečnost nákupů a odpovědnost provozovatele za škody vzniklé v souvislosti s nákupem na platformě. Vzhledem k různorodým formám a modelům obchodování na internetu doposud neexistovala jednotná právní úprava, a to by mělo změnit DSA, účinné od 17. února 2024. Hlavním cílem DSA je vytvořit „*Bezpečné online prostředí odpovědné vůči uživatelům*“⁴⁴.

Důvodem přijetí nařízení je extrémní rozvoj internetového prostředí v posledních dvaceti letech. „*K základním službám poskytujících síťovou infrastrukturu přibýly nové služby jako jsou sociální sítě, online tržiště, obchody s aplikacemi a další online platformy, které zásadně změnilo, jakým způsobem komunikujeme, nakupujeme nebo podnikáme.*“⁴⁵ Zvyšující se dosah internetových platforem přináší vedle nesporných výhod, jako je rychlost komunikace či nakupování i řadu nebezpečí. Rizika jsou znásobena monopolizací internetového prostředí technologickými giganty, kteří prakticky ovládají internet. Nařízení DSA zvyšuje ochranu práv uživatelů, zabraňuje šíření nelegálního obsahu a zajišťuje větší transparentnost platforem. Vztahuje se na zprostředkovatelské platformy, které umožňují propojení uživatelů se službami, zbožím či digitálním obsahem. Úprava rozlišuje platformy dle velikostí a dosahu, kdy jsou povinnosti a odpovědnost platforem úměrné jejich velikosti. Znamená to tedy, že platformy s více než 10 % uživateli z celkového počtu obyvatel EU musí dodržovat mnohem přísnější pravidla než ostatní platformy. Nařízení tyto technické giganty klasifikuje ve zvláštním seznamu pod označením Velmi velké online platformy (VLOP) a Velmi velké online vyhledávače (VLOSE). Výjimku mají malé a mikropodniky, které jsou osvobozeny od nejnákladnějších povinností. DSA se v zásadě zabývá několika body:

44 EVROPSKÁ KOMISE. Nařízení o digitálních službách. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_cs

45 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Nařízení o digitálních službách: Moderování uživatelského obsahu podle nového evropského nařízení* [online]. MPO. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/2023/2/DSA_info_FAQ_2024.pdf

1) Některým platformám je uložena povinnost vytvořit systém kontroly nezákonného obsahu. Většina sociálních sítí systém nahlašování už má, ale vzhledem k chybějící právní úpravě často docházelo a stále dochází k zneužívání možnosti nahlašování příspěvků. V důsledku chybějící úpravy se tak z nástroje, který měl sloužit k ochraně uživatelů stalo spíše riziko svobody projevu, to by mělo nařízení DSA napravit. DSA zavádí možnost odvolání proti smazání obsahu a konečně tak umožňuje uživatelům alespoň nějakou obranu. Platformy mají také povinnost sdělovat důvody smazání příspěvků.⁴⁶

2) DSA upravuje spolupráci veřejných orgánů s platformami, veřejné orgány mohou prostřednictvím příkazu nařídit smazání určitého obsahu. Na dodržování povinností plynoucích z DSA v každém členském státě dohlíží koordinátor digitálních služeb, tím je v České republice Český telekomunikační úřad.⁴⁷ Koordinátor digitálních služeb má možnost přidělovat nezávislým subjektům, kteří prokáží zvláštní odbornou znalost, status důvěryhodného oznamovatele. Takový status má vliv na posuzování nahlášených příspěvků či inzerátů, platformy musí oznámení důvěryhodných oznamovatelů řešit přednostně.⁴⁸

2.3.1. DOZORČÍ RADA SPOLEČNOSTI META

Přestože se problematika spojená s nahlašováním a mazáním obsahu vztahuje na více druhů platforem, je výrazně spojená především se sociálními sítěmi. U společnosti Meta, která spravuje Facebook, Instagram, WhatsApp nebo Messenger, proces kontroly obsahu funguje na základě nahlašování závadných příspěvků uživateli. Vadný příspěvek může kterýkoliv uživatel nahlásit a vybrat jeden z několika důvodů. Důvody pro nahlášení obsahu jsou v každé platformě jiné, na příklad u Instagramu je to: „prostě se mi to nelíbí“, je to spam, nahota nebo sexuální aktivita, podvod, nenávislné slovní projevy nebo symboly, nepravdivé informace, šikana nebo obtěžování, násilí nebo nebezpečné organizace, prodej nelegálního nebo

46 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Nařízení o digitálních službách: Moderování uživatelského obsahu podle nového evropského nařízení* [online]. MPO. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/2023/2/DSA_info_FAQ_2024.pdf

47 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Na digitální ekonomiku dohlédne Český telekomunikační úřad* [online]. MPO - ODBOR KOMUNIKACE. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/digitalni-ekonomika/digitalni-sluzby/na-digitalni-ekonomiku-dohledne-cesky-telekomunikacni-urad---276277>

48 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Nařízení o digitálních službách: Moderování uživatelského obsahu podle nového evropského nařízení* [online]. MPO. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/2023/2/DSA_info_FAQ_2024.pdf

regulovaného zboží, sebevražda nebo poškozování, poruchy příjmu potravy, „nahlásit jako nezákonné“, drogy, něco jiného.⁴⁹ Dalším krokem je v případě nespokojenosti s výsledkem nahlášení právo na překontrolování. Uživatel může požádat o kontrolu vlastního obsahu nebo o kontrolu obsahu, který nahlásil. Po druhé kontrole existuje možnost odvolání k dozorčí radě, podmínky společnosti Meta však upozorňují na to, že ne každý obsah má nárok na odvolání.⁵⁰ O přípustnosti odvolání rozhoduje výběrová komise.⁵¹ Posouzení odvolání probíhá v souladu s vnitřními zásadami a hodnotami společnosti.⁵²

Problematická může být skutečnost, že kontrola i odvolání spadají do působnosti zaměstnanců platform. Pořád se jedná o soukromý sektor, který rozhoduje spory týkající se zákonnosti. Důvěryhodnost a nezávislost rozhodnutí dozorčí rady společnosti Meta není zaručena, naštěstí stále existuje možnost obrany před soudem.

3) DSA zvyšuje kontrolu nad obsahem, který vidíme na internetu. Umožňuje větší transparentnost na základě vysvětlování algoritmů platformami. Na příklad společnost Meta přidala možnost, zobrazit u každého příspěvku proč se uživateli zobrazuje. Dále je možné do jisté míry nastavit, které příspěvky chce uživatel vidět. Velmi velké online platformy dále jen VLOP, které mají měsíčně více než 45 milionů uživatelů v EU musí také nabízet možnost odmítnutí personalizovaného obsahu.⁵³ Kontrola obsahu chrání i děti a dospívající zákazem cílené reklamy. Smyslem je bezpečnost, ochrana soukromí a duševní pohody. Meta uvádí, že uživatelům ve věku 13-17 let není nadále zobrazován reklamní obsah na základě jejich aktivit na

49 nahlášení aplikace Instagram stav k 12.3. 2024

50 META. *Jak se odvolat k dozorčí radě proti rozhodnutí Instagramu ohledně obsahu?* [online]. META. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/help/instagram/675885993348720>

51 META. *Výběrová komise* [online]. META. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://about.fb.com/wp-content/uploads/2020/01/Bylaws_v6.pdf str. 13 3.1.2

52 META. *Výběrová komise* [online]. META. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://about.fb.com/wp-content/uploads/2020/01/Bylaws_v6.pdf str. 12, Section 3. Case Review and Decisions: „The board will review and decide on content in accordance with Facebook’s content policies and values.“

53 EVROPSKÁ KOMISE. DSA: Velmi velké online platformy a vyhledávače. *Evropská komise* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/policies/dsa-vlops>

platformách, jediné informace, které reklamy mohou nadále užívat jsou věk a poloha.⁵⁴

4) Zavedení nových povinností týkající se provozovatelů on-line tržišť se vztahuje jen na ty, kteří nejsou mikro nebo malými podniky, tj. zaměstnávají více než 50 osob a jejich roční obrát a/nebo bilanční suma roční rozvahy přesahuje 10 milionů EUR. Při zjištění nezákonného prodeje má zprostředkovatel povinnost informovat uživatele, kteří zboží nakoupili a této skutečnosti, o totožnosti prodávajícího a představit možnosti nápravy. Za tímto účelem má provozovatel povinnost provádět náhodné kontroly.⁵⁵ Provozovatel on-line tržišť musí obchodníkům, kteří vystupují jako podnikatelé umožnit snadno splnit jejich informační povinnost, a to alespoň poskytnutím následujících údajů:⁵⁶

- *jasnou a jednoznačnou identifikaci výrobků nebo služeb*
- *znak identifikující obchodníka – může se jednat např. o ochrannou známku, logo, symbol*
- *informace o označeních v oblasti bezpečnosti výrobků (např. logo CE)*

Další z povinností provozovatel je aktivně ověřovat informace o totožnosti prodejců, a to před samotnou inzercí produktu. Provozovatel on-line tržiště musí informace aktivně zjišťovat, ověřit je a uchovávat po dobu šesti měsíců. To zabezpečuje snadnou identifikaci smluvních stran v případě vadného plnění. Zprostředkovatel musí požadovat:⁵⁷

- *kontaktní informace (jméno, poštovní adresu, telefonní číslo, e-mailovou adresu);*

54 CLEGG, Nick. New Features and Additional Transparency Measures as the Digital Services Act Comes Into Effect. *Meta* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://about.fb.com/news/2023/08/new-features-and-additional-transparency-measures-as-the-digital-services-act-comes-into-effect/>

55 EVROPSKÁ KOMISE. Dopad aktu o digitálních službách na digitální platformy. *Evropská komise* [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/policies/dsa-impact-platforms>

56 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. Nařízení o digitálních službách: online tržiště. Odbor digitální ekonomiky a chytré specializace [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/podnikani/digitalni-ekonomika/narizeni-o-digitalnich-sluzbach-online-trziste-271279/#_ftn2

57 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. Nařízení o digitálních službách: online tržiště. Odbor digitální ekonomiky a chytré specializace [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/podnikani/digitalni-ekonomika/narizeni-o-digitalnich-sluzbach-online-trziste-271279/#_ftn2

- *kopii dokladu či jinou elektronickou identifikaci (např. bankovní identita, MojeID aj., viz stránky Ministerstva vnitra);*
- *údaje o platebním účtu;*
- *informaci, zda je zapsán v obchodním či jiném rejstříku a případně registrační číslo;*
- *autocertifikaci obchodníka, kterou se zavazuje nabízet výrobky nebo služby, které jsou v souladu s právem EU (právo EU stanovuje požadavky na různé typy výrobku, např. hračky jsou z důvodu ochrany dětí přísně regulovány a musejí nést označení CE)*

2.4. FORMY OBCHODOVÁNÍ NA INTERNETU

Vedle modelů obchodování uvedených v kapitole 2.2., které jsou klasifikovány z hlediska funkčního pojetí, je možné rozlišovat i další formy v institucionální rovině. Tyto formy mohou být dále kombinovány nebo různě přizpůsobeny v závislosti na konkrétním použitém obchodním modelu či cílové skupině uživatelů. Obchodování na internetu probíhá prostřednictvím internetových platforem od jejichž formy se odvíjí celá řada právně relevantních skutečností. Mezi klíčové aspekty pramenící z formy obchodování se řadí postavení zúčastněných osob. Pro aplikaci příslušné právní úpravy je rozhodující, jestli provozovatel internetové platformy vystupuje jako podnikatel nebo jen zprostředkovatel určité služby a dále mezi kým vznikají jaké typy závazků. Některé formy už byly v diplomové práci nastíněny, následující kapitoly podrobně objasňují rozdíly mezi jednotlivými formami a pro úplnost uvádí i ostatní, doposud nezmíněné.

2.4.1. ELEKTRONICKÝ OBCHOD

V internetovém prostředí je většina finančních transakcí prováděna právě v rámci e-shopů. Z technického hlediska se takto provedený nákup liší od nákupu v kamenné prodejně hned v několika aspektech.

Výběr zboží probíhá na základě katalogu nabízených výrobků. Jejich podoba je v ideálním případě řádně zachycena pomocí fotek, a další vlastnosti produktu jsou popsány písemně, to však nebývá pravidlem. Velké množství e-shopů, hlavně těch menších nebo střední velikosti vůbec nemá zaměstnané fotografy a obrázky kopírují přímo od výrobců nebo z jiných dostupných zdrojů, což může být klamavé. Dalším

problémem vyobrazení produktu je počet fotek, jejich kvalita, nešetrné editování, či použití umělé inteligence při úpravě. Přesnost a detailnost popisu vlastností produktu se liší nejen dle velikosti a kvality e-shopu, ale především podle povahy produktu. Největší e-shopy mají popis rozdělený do strukturovaného textu, kde jsou vyzdvíženy specifikace, vlastnosti a parametry produktu. Takový popis poskytuje mnohem větší množství informací, než které máme při nákupu v kamenném obchodě. Obsah popisu není upraven žádným právním předpisem, a tak narážíme na problematiku upozadování nežádoucích vlastností. Při srovnávání obsahu e-shopů je zřetelné, že zveřejňované informace o produktech i jejich struktura je velice podobná. Tato úprava je následkem preferencí internetových vyhledávačů. Internetové vyhledávače při vyhledávání upřednostňují produkty s konkrétní strukturou textu, dle pravidel optimalizace pro vyhledávače nebo-li SEO. To vyzdvihuje otázku nadržování některým e-shopům, kterou se zabývá kapitola... Spotřebitel má na základě informací poskytnutých e-shopem určitou představu o produktu, která je do jisté míry zkrácená. Právní úprava z tohoto důvodu nabízí výhodnější reklamační podmínky a tím zvyšuje ochranu spotřebitele, viz kapitola 3.

Dalšími relevantními body při nákupu je výběr zboží, který probíhá vložení do virtuálního košíku, které samozřejmě není nijak závazné. Po potvrzení výběru produktů dochází k zadávání osobních údajů potřebných k doručení zboží (viz kapitola) a k potvrzení souhlasu s obchodními podmínkami, blíže kapitola. Následuje výběr způsobu doručení, kde je možné vybírat především z vyzvednutí na prodejně, na pobočce některé z doručovacích společností včetně pošty, doručením do poštovní schránky pomocí kódu pro vyzvednutí nebo doručením kurýrem na adresu. Nákup pokračuje výběrem platební metody. Většina e-shopů nabízí hned několik platebních metod z důvodu komfortu spotřebitelů. Nejtradičtější metodou je dobírka, která ale bývá nejdražší, poté existuje možnost bankovního převodu peněz na účet, platba kartou nebo digitální peněženkou. Každá z platebních metod má svá rizika, výhody i nevýhody. Především při zadávání údajů platebních karet může snadno dojít k zneužití, a proto právní úprava striktně reguluje nakládání s těmito údaji. V poslední řadě jsou s nákupem na e-shopu spojeny otázky vyzvednutí produktu, odpovědnosti za škody a možnosti reklamace.

2.4.2. ON-LINE TRŽIŠTĚ

Marketplaces, v české právní úpravě označovaná jako on-line tržiště jsou specifickou formou podnikání na internetu, na rozdíl od e-shopů neprodávají produkty přímo, ale mají postavení zprostředkovatele. Výdělečný model bývá postaven na provizích za prodané produkty, nárok na provizi obvykle nezaniká ani v případě vadného plnění. V důsledku této skutečnosti při každém uzavřeném obchodu vznikají tři právní vztahy: vztah provozovatele s kupujícím, vztah provozovatele s prodávajícím a vztah kupujícího s prodávajícím. Pokud je platforma zpoplatněna, vzniká provozovateli odpovědnost za kvalitu poskytovaných služeb, a to vůči všem uživatelům platformy. Nenes ale zodpovědnost za právní vztah vzniklý mezi prodejcem a nakupujícím, pokud smluvní podmínky provozovatele nestanoví něco jiného. Provozovatel platformy si může vyhradit, za kterých okolností do takového vztahu může vstoupit.⁵⁸ Typicky to může být situace nahlášení podvodného jednání či nedodržení povinností některého z uživatelů. Stranami obchodování může být téměř každý, což s sebou přináší jistá rizika a komplikace. Každé on-line tržiště má svá specifika a nabízí různý způsob ochrany prodávajících a nakupujících. Příkladem on-line tržišť působících v České republice jsou Aukro.cz, eBay.com, Amazon.com, Allegro.cz, Vinted.cz, Airbnb.com, Booking.com, TEMU.com, Aliexpress.com.

Obecně mohou při nakupování na on-line tržištích nastat obchodní modely B2C, C2C a B2B. Od typu obchodního modelu se odvíjí právní úprava obchodování. Především je podstatné, jestli nakupující bude chráněn jako spotřebitel, či nikoliv. Spotřebitel požívá zvláštní ochranu jen vůči podnikateli (viz kapitola 3), z toho důvodu bude spotřebitelská ochrana aplikovatelná jen na model B2C. Kupující je v takovém případě chráněn nejvíce ze všech uvedených modelů.

58 DVOŘÁK, Kristián. Obchodní modely online aukcí z pohledu práva. *Právo pro podnikatele.cz* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.pravopropodnikatele.cz/obchodni-modely-online-aukci>

Problematické je odlišení podnikatelů od nepodnikatelů. Průměrný nakupující jen těžko pozná, jestli jedná s podnikatelem nebo nikoliv. Profesionální prezentace produktu zdaleka nemusí znamenat, že je produkt nabízen podnikatelem.⁵⁹ Tato zmatečnost plyne z materiálního pojetí postavení podnikatele, kterým je dle § 420 OZ každý, „kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku“⁶⁰. Vzhledem k přístupnosti on-line tržišť všem a prakticky bez omezení, je prodej zboží mnohem jednodušší než kdy dříve, a to přináší jistá rizika. Troufám si tvrdit, že velké množství podnikatelů, vzhledem k materiálnímu vymezení podnikání, nemá nejmenší tušení o tom, že se na ně tato úprava vztahuje právě i při inzerování produktů na on-line tržištích.

V případě modelů C2C a B2B se na nákup nevztahuje právní úprava spotřebitele vůbec. Platí obecná občanskoprávní úprava závazků. Hlavním rozdílem je, že má prodávající mnohem užší informační povinnost a podmínky odstoupení od smlouvy i reklamace jsou pro kupujícího méně příznivé. V první řadě neplatí možnost odstoupení od smlouvy bez udání důvodů, dále neplatí možnost uplatnění práva z vadného plnění do dvou let. Celkově je odpovědnost prodávajícího za stav produktu výrazně omezená oproti modelu B2C. Proávající odpovídá jen za pravdivost informací o množství, jakosti a provedení, pokud nebyly popsány, předpokládá se stav vhodný pro účel obvyklý. Kupující si musí stav zboží co nejdříve ověřit, protože odpovědnost prodávajícího se vztahuje na vady, které existují v okamžiku předání, pokud nebyly zjevné či na ně kupující nebyl upozorněn. Další problematikou jsou skryté vady, u kterých záleží na tom, jestli byly podstatným či nepodstatným porušením smlouvy. Kupující dále nemá právo vyžadovat bezplatnou opravu a odstoupení od smlouvy z důvodu opakovaných vad. V případě vadného plnění jsou dvě možnosti obrany, první je využití systému ochrany nabízeného on-line tržiště (viz kapitola 2.4.2.1.) a druhou je soudní řešení sporu (viz kapitola 5.1.2.).⁶¹

59 59 TOMÍŠEK, J., DONÁT, J. Právo v síti. Průvodce právem na internetu. Brno. Vydavatelství: C. H. Beck. 2016, str. 200.

60 420 Oz

61 61 TOMÍŠEK, J., DONÁT, J. Právo v síti. Průvodce právem na internetu. Brno. Vydavatelství: C. H. Beck. 2016, str. 201-202.

2.4.2.1. ALIEXPRESS A OCHRANA UŽIVATELŮ

Aliexpress se dle nařízení DSA řadí mezi VLOP, které jsou nejvíce regulovanou skupinou on-line platform. Platformu navštíví každý měsíc 104,3 milionů aktivních uživatelů v rámci Evropské unie. Provozovatelem platformy Aliexpress je společnost Alibaba (Netherlands) B.V.⁶² Aliexpress už před účinností DSA nabízel svým uživatelům jistou ochranu. Nyní poskytuje v zásadě tři typy ochrany: ochrana včasného doručení, vrácení zboží v případě nespokojenosti a záruku pravosti.⁶³

První zmíněný typ ochrany je koncipován tak, že u každé objednávky je garantován časový rámec doručení a v případě opoždění má uživatel nárok na plnou finanční náhradu. Po uplynutí lhůty se v detailu objednávky automaticky změní status na dokončený a od té doby běží nová lhůta 15 dnů na zahájení sporu. Proces je poté velice intuitivní a v případě nejasností vždy existuje zákaznická linka, na kterou se může uživatel obrátit. Dalším typem je vrácení zboží v případě nespokojenosti. Vrátit zboží je možné vždy z důvodu, že neodpovídá popisu a další podmínky i způsob vrácení peněz se shodují s právní úpravou ČR. Někteří prodejci také nabízejí možnost vrácení zboží zdarma bez udání důvodů. V druhém zmíněném případě je vrácení peněz podmíněno bezvadným stavem zboží včetně zachování obalů a štítků⁶⁴, což je ve srovnání s úpravou ČR daleko přísnější ujednání srov. kapitola 3.2.2. Posledním typem ochrany je záruka pravosti, platforma v rámci ověřování produktů přiděluje prodejcem štítek garance a v případě padělků je nabízena plná náhrada včetně nákladů za dopravu.⁶⁵ V případě zamítnutí reklamace prodejcem je dále možné platformě nahlásit nezákonný postup.

62 EVROPSKÁ KOMISE. Supervision of the designated very large online platforms and search engines under DSA. Evropská komise [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses>

63 ALIEXPRESS. Seller-guaranteed services. *AliExpress* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://sale.aliexpress.com/__pc/buyerprotection-seller_guaranteed.htm

64 ALIEXPRESS. Sale. *AliExpress* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://sale.aliexpress.com/__pc/1BB5HiMxKx.htm

65 ALIEXPRESS. Sale. *AliExpress* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://sale.aliexpress.com/__pc/1BB5HiMxKx.htm

Přes výše zmíněné ochrany zákazníků poskytované společností AliExpress bylo v polovině března roku 2024 Evropskou komisí zahájeno vyšetřování s cílem posoudit, zda společnost mohla porušit nařízení DSA. Toto vyšetřování není zdaleka jediné, je však mezi prvními. Je možné očekávat, že v dohledné době bude zahájena celá řada dalších takových vyšetřování zejména v souvislosti s rozšiřováním seznamu VLOP. Lze předpokládat, že výsledky prvních vyšetřování budou do budoucna tvořit určitý judikaturní podklad, proto je na místě alespoň hrubá právní analýza tohoto procesu. Pokud by byla prokázána všechna vyšetřovaná pochybení, znamenalo by to rozpor s články 16, 20, 26, 27, 30, 34, 35, 38, 39 a 40 DSA. Prioritou komise je nyní provedení hloubkového šetření, které není nijak časově omezeno a jeho délka se bude odvíjet od celé řady skutečností, z velké části bude záviset na míře spolupráce společnosti AliExpress.⁶⁶

Předmětem vyšetřování je celá řada chybějících účinných opatření k zabránění šíření nezákonného obsahu, a to v různých oblastech. Mezi tato pochybení se řadí i slabá ochrana v oblasti zdraví spotřebitelů, kdy jsou vyšetřována nedostatečná opatření pro zákaz prodeje zdravotně závadných výrobků a u nezletilých spotřebitelů pro přístup k pornografickému materiálu. Dalšími oblastmi vyšetřování je manipulace uživatelů prostřednictvím skrytých odkazů, podpora influencerů propagujících nezákonné nebo škodlivé produkty prostřednictvím "partnerského programu" společnosti AliExpress a mnoho dalších.

Margrethe Vestager, výkonná místopředsedkyně pro Evropu připravenou na digitální věk k tomu uvádí, že: „*Ochrana spotřebitelů, zejména nezletilých, je zásadním pilířem Digitálního zákona o službách. AliExpress musí respektovat své povinnosti k omezení systémových rizik na své platformě a uplatňovat veškerá ochranná ustanovení, aby zajistil bezpečnost svých služeb*“.⁶⁷

66 EVROPSKÁ KOMISE. Commission opens formal proceedings against AliExpress under the Digital Services Act. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_1485

67 VESTAGER, Margrethe. Commission opens formal proceedings against AliExpress under the Digital Services Act. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_1485

2.4.3. ON-LINE AUKČNÍ PORTÁL

Aukční on-line portály fungují v rámci některých on-line tržišť. Jedná se spíše o způsob nabývání vlastnictví než o samostatnou kategorii podnikání na internetu. Na rozdíl od dražeb nejsou aukce regulovány žádným specifickým zákonem a jejich provozování je administrativně mnohem méně náročné. Od ostatních modelů nakupování se aukce odlišují především tím, že produkty nemají plně stanovenou cenu. Cena je stanovena až v průběhu licitace, kdy se odvíjí od vyvolávací ceny, počtu účastníků a jejich nabídek. K převodu vlastnictví dochází až na základě uzavření smluvního vztahu po ukončení licitace. Prodávající strana má i po ukončení aukce možnost odmítnout konečnou cenu a pokud je vítězem aukce spotřebitel, vztahuje se na něj ochrana spotřebitele a možnost odstoupit od smlouvy do 14 dnů. Pro výběr vítěze nemusí být podstatné jen kritérium ceny, ale je možné stanovit i další kritéria.⁶⁸ Tento model je atraktivní jak pro prodejce, kteří mohou jeho prostřednictvím maximalizovat zisk, tak pro nakupující, kteří se naopak snaží získat produkty za co nejnižší cenu.⁶⁹

Kromě šance maximalizovat své investované finance, přispívá k popularitě aukcí i soutěžní povaha, která s sebou přináší jistou dávku adrenalinu a zábavy. Předmětem aukcí bývají různé druhy produktů, v aukčních portálech je možné nabízet cokoli. S rozšířením on-line nakupování už nemá velký význam nabízet produkty, které je možné na internetu nakoupit za předem stanovenou cenu. Hlavním přínosem aukcí je možnost získat unikátní produkty, které nejsou na trhu běžně dostupné. Dalším přínosem je rychlost prodeje. Nejznámějším aukčním portálem působícím v České republice je Aukro.cz nebo eBay.com. Oba uvedené příklady mají formu on-line tržiště a poskytují možnost okamžitého nákupu některých výrobků, od standartních on-line tržišť se ale liší právě možností nabývat produkty i prostřednictvím aukcí. Závazkové vztahy vznikající na aukčních on-line portálech jsou stejně komplikované jako závazkové vztahy vznikající v rámci on-line tržišť při koupi produktu za pevně stanovenou cenu. Každá platforma má jiné smluvní podmínky a jiný způsob pojetí aukcí.

68 KOVADRAŽBY. RYCHLÝ PRODEJ MAJETKU V AUKCI. *Kova dražby* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.drazby.cz/rychly-prodej-pomoci-aukce/>

69 DVOŘÁK, Kristián. Obchodní modely online aukcí z pohledu práva. *Právo pro podnikatele.cz* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.pravopropodnikatele.cz/obchodni-modely-online-aukci>

Aukční portály nemusí fungovat jen v rámci on-line tržišť, i když je to případ všech nejznámějších aukčních portálů v ČR. Další možným způsobem je model e-shopu. Model e-shopu znamená, že provozovatel platformy vystupuje ve vztahu prodávajícího jako podnikatel. V takovém případě na uživatele platformy dopadá plná ochrana spotřebitele.⁷⁰ Tato forma je žádoucí v případě nákupu specifického zboží vysoké hodnoty, v ČR takto působí na příklad aukční portál Dorotheum.cz specializující se na umělecké aukce. Kromě aukcí nabízí i možnost okamžité koupě, při které má postavení klasického e-shopu. Výhodou aukce v modelu e-shopu je bezesporu ochrana spotřebitele a garance pravosti.

Třetím modelem je dražební portál, který se vyznačuje nejvyšším standardem poskytovaných služeb. Tento model je nejvýhodnější pro prodávajícího především z důvodu omezené odpovědnosti za vady. Provozování dražebního portálu je podmíněno celou řadou zákonných povinností včetně vydání koncese pro provozování dražeb. Podrobná pravidla včetně průběhu dražeb upravuje zákon o veřejných dražbách. V tomto modelu je specifický způsob přechodu vlastnictví, ke kterému dochází příklepem licitátora. „Uhradil-li vydražitel cenu dosaženou vydražením ve stanovené lhůtě, přechází na něj vlastnictví předmětu dražby k okamžiku udělení příklepu.“⁷¹ V případě neuhrazení ceny se dražebník dopouští porušení zákona a nejenže na něj nepřejde vlastnictví, ale bude odpovídat za škodu, která tímto porušením vznikla. V praxi to znamená, že vydražitel hradí náklady zmařené dražby i dražby opakované, není však odpovědný za rozdíl ceny při opakované dražbě.⁷² Příkladem je portál elektronických dražeb a aukcí Exdražby.cz, kde jsou realizovány elektronické dražby i aukce.

70 DVOŘÁK, Kristián. Obchodní modely online aukcí z pohledu práva. Právo pro podnikatele.cz [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z:

<https://www.pravopropodnikatele.cz/obchodni-modely-online-aukci>

71 § 30 26/2000 Sb. Zákon o veřejných dražbách

72 Rozsudek, Nejvyšší soud, 23.06.2016, 21 Cdo 2767/2015, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.2767.2015.1 [cit. 08.03.2024] Převzato z CODEXIS®

2.4.3.1. AUKRO.CZ

Největší on-line aukční portál v ČR má podmínky aukcí modifikované tak, že maximální příhoz v nabídce je závazný, což samozřejmě nebrání spotřebiteli využít právo na odstoupení od smlouvy. Portál se charakterizuje jako velice bezpečný a spolupracující s Policií ČR v případě nezákonného jednání. Aukro zaručuje 100% Garanci vrácení peněz zahrnující cenu zboží i dopravy. Tato garance se však vztahuje jen na zboží zaplacené platbou přes Aukro, která je však bez poplatků. V případě nedoručení zboží v deklarované lhůtě má uživatel možnost do 3 dnů tuto skutečnost nahlásit, Aukro pozastaví platbu, pokusí se nalézt řešení a v případě neúspěchu vrátí peníze zpět na účet kupujícího. V případě jinak zvolené platby musí uživatel kontaktovat prodejce a poté o problému uvědomit zákaznickou péči, která se pokusí problém vyřešit. Pokud nedojde k vyřešení situace a uživatel splní podmínky programu Ochrany kupujících, má nárok na proplacení poloviny vzniklé škody až do částky 10.000 Kč včetně poštovného.⁷³ Podmínky programu jsou kontaktování zákaznické péče, podání oznámení pro podezření ze spáchání přestupku nebo trestného činu na Policii ČR a zaslání všech požadovaných dokumentů. Dále uživatel obdrží Smlouvu o postoupení pohledávky, kterou podepíše a zašle zpět. Po obdržení podepsané smlouvy Aukro vyplatí náhradu.⁷⁴

2.4.4. INZERTNÍ PLATFORMA

Inzertní platformy i přes svůj obrovský vliv na obchodování na internetu nepodléhají žádné specifické právní regulaci. Tyto platformy často slouží jako prostředník mezi prodávajícími a kupujícími, ale samy o sobě **neposkytují možnost přímého nákupu** na platformě. Příklady inzertních platform zahrnují Craigslist, Bazoš, Facebook Marketplace, Bezrealitky.cz, GLAMI.cz

73 AUKRO. Garance vrácení peněz. *Aukro* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://aukro.cz/stranka/aukro-garance-vcrceni-penez>

74 AUKRO. Program ochrany kupujících. *Aukro* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://aukro.cz/kontakt/program-ochrany-kupujicich/jak-zazadat-o-ucast-v-programu-ochrana-kupujicich>

3. SPOTŘEBITELSKÉ SMLOUVY

Spotřebitelské smlouvy jsou smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a podnikatelem. Přičemž každý *„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“*⁷⁵ Postavení spotřebitele má subjekt obchodního vztahu, pokud nevystupuje jako podnikatel a takový vztah uzavírá s obchodníkem, který je podnikatelem podle občanského zákoníku. *„Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“*⁷⁶ Postavení spotřebitele zákazník získává při nákupu zboží i objednání určité služby.

Spotřebitel jako slabší smluvní strana získává zvýšenou ochranu, především z důvodu informační asymetrie plynoucí z odborných znalostí obchodníka. Informační asymetrie je větší při obchodování na internetu vzhledem k tomu, že spotřebitel nemá ani možnost si produkt přímo vyzkoušet, prohlédnout či jinak zhodnotit. Vlivem této zvláštní zranitelnosti, spotřebitel nakupující na internetu potřebuje vyšší právní ochranu než zákazník kamenné prodejny. U podnikatele zákon předpokládá určitou odbornost, naopak u spotřebitele se předpokládá neobdobnost.

Ochranná ustanovení o prodeji zboží spotřebiteli se vztahují výlučně na smlouvy o prodeji hmotných movitých věcí. Při koupi nemovité věci se právní úprava spotřebitelských smluv použije velmi omezeně, a to jen v rozsahu přechodu nebezpečí škody. § 2129 odst. 3 OZ: *„Je-li kupujícím spotřebitel a projeví-li se vada v průběhu dvou let od přechodu nebezpečí škody na věc na kupujícího, má se za to, že nemovitá věc byla vadná již při přechodu nebezpečí škody, ledaže to povaha vady vylučuje. Tato doba neběží po dobu, po kterou kupující nemůže věc užívat, v případě, že vadu vytkl oprávněně.“*⁷⁷

75 §420 odst. 1 OZ

76 OZ §419

77 § 2129 odst. 3 OZ

Systematika zvláštních a obecných norem spotřebitelského práva není omezena jen v rámci hierarchie právních norem. Subsidiarita vnitřní struktury celou aplikaci právních norem výrazně komplikuje. Zvláštní ochrana spotřebitele je upravena především v občanském zákoníku a v zákoně o ochraně spotřebitelů. Oba zákony jsou v souladu s právem Evropské unie a v celé řadě ustanovení jsou prostředkem implementace evropských směrnic.⁷⁸ Dle kolisních pravidel právní úpravy jsou ustanovení čtvrtého dílu OZ - ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem, obecnými ve vztahu k právní úpravě druhého oddílu, týkajícího se smluv uzavíraných distančním způsobem a smluv uzavíraných mimo obchodní prostory, která je obecnou vůči zvláštním ustanovením o uzavírání smluv elektronickými prostředky.⁷⁹ Kolisní zásada *Lex specialis derogat legi generali* dále určuje zákon o ochraně spotřebitelů jako speciální k Občanskému zákoníku.

3. 1. ZVLÁŠTNÍ POSTAVENÍ SPOTŘEBITELE V OZ

Čtvrtý díl čtvrté části občanského zákoníku je jádrem právní ochrany spotřebitele. Upravuje zvláštní postavení spotřebitelských smluv a závazků z nich vzniklých. V první řadě §1811 stanovuje povinnost podnikatele komunikovat všechny informace vůči spotřebiteli v jazyce uzavírané smlouvy, a to navíc jasně a srozumitelně. Druhý odstavec taxativně vymezuje informace, které podnikatel musí spotřebiteli sdělit při uzavírání spotřebitelských smluv.

Za první se jedná o identifikační údaje podnikatele včetně telefonního čísla a adresy pro doručování elektronické pošty, pokud existuje. Za druhé má podnikatel povinnost popsat a označit nabízený produkt, kterým může být služba či zboží. Popis musí být adekvátní k prostředku komunikace a povaze zboží či služby. Za třetí je nutné sdělit celkovou cenu produktu včetně všech navazujících poplatků, cel i daní. Pokud povaha produktu neumožňuje stanovení ceny zahrnující všechna peněžitá plnění, která jsou její součástí, musí být předem stanoven alespoň způsob výpočtu ceny. Za čtvrté musí být spotřebiteli znám způsob platby a dodání včetně času a případně i možnosti vyřizování stížností. Za páté musí být sdělena informace o možném zvýšení ceny o náklady na dodání, pokud je nelze odhadnout předem, opět se stanoví alespoň způsob jejich výpočtu. Za šesté musí podnikatel předat informaci

78 sít 173

79 §1826

o právech z vadného plnění a o podmínkách jejich uplatnění. Případně také o záruce za jakost a poprodejním servisu. Za sedmé musí podnikatel v případě uzavírání smlouvy na dobu neurčitou nebo v případě, kdy má být závazek prodlužován bez dalšího sdělit dobu trvání závazku a možnosti jeho ukončení. Za osmé musí sdělit *„údaje o funkčnosti digitálního obsahu, služby digitálního obsahu a věci s digitálními vlastnostmi, včetně technických ochranných opatření“* a za deváté *„údaje o možnosti digitálního obsahu, služby digitálního obsahu a věci s digitálními vlastnostmi fungovat společně s technickým a programovým vybavením, které se obvykle s digitálním obsahem, službou digitálního obsahu a věci s digitálními vlastnostmi téhož druhu používá, aniž je zapotřebí je převést (kompatibilita), nebo s jiným technickým a programovým vybavením, než které se obvykle s digitálním obsahem, službou digitálního obsahu a věci s digitálními vlastnostmi téhož druhu používá (interoperabilita), které jsou podnikateli známy nebo u nichž lze rozumně očekávat, že by mu mohly být známy.“*⁸⁰

Odchylné postavení mají smlouvy uzavřené za účelem vyřizování záležitostí každodenního života, pokud má dojít k vzájemnému plnění bezprostředně po jejich uzavření. Dále smlouva o zájezdu, o finanční službě, o přepravě osoby a o dočasném užívání ubytovacího zařízení a jiných rekreačních službách podle §1852.

3. 1. 1. OCHRANNÁ UJEDNÁNÍ V OZ

Zásada ochrany slabší smluvní strany je vyjádřena v celém občanském zákoníku a je jedním z hlavních principů občanského práva. Speciální formou je zásada ochrany spotřebitele upravena v §1812 a následující. Zmíněné ustanovení zabezpečuje interpretaci smluv ve prospěch spotřebitele a že *k ujednáním odchylovajícím se v neprospěch spotřebitele od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží.*

Další ochranná ujednání následují od §1815, kdy je jako první stanoveno, že ke zneužívajícím ujednáním se bude přihlížet, jen pokud se jich spotřebitel dovolá. V tomto ustanovení zákon zdůrazňuje princip *neminem laedere*, který je určitou pojistkou pro spotřebitele. Zaručuje, že podnikatel, který poškodil práva spotřebitele už jen tím, že do smlouvy zakomponoval zneužívající ujednání nemůže nároky

80 OZ § 1811 odst. 2

z nich plynoucí uplatnit. Dále toto ustanovení podtrhuje zásadu poctivosti i dobrých mravů znemožněním aplikace zneužívajících ujednání v neprospěch spotřebitele. Problematikou zneužívajících ujednání se dále zabývá kapitola 3. 1. 2.

Neobjednané plnění je chráněno v §1815 tak, že spotřebitel nemusí na své náklady podnikateli nic vracet ani ho vyrozumět a hledí se na něj jako na poctivého od chvíle, kdy se ujal držby. Teprve účinností novely č. 374/2022 Sb. byl institut presumpce dobré víry a poctivé držby rozšířen ze smluv uzavíraných distančním způsobem na všechny spotřebitelské smlouvy. Dobrá víra je jako vnitřní stav mysli základním předpokladem poctivé držby. V případě neobjednaného plnění by bylo prakticky nemožné aplikovat institut dobré víry na neobjednané plnění. Tento institut se kříží s problematikou bezdůvodného obohacení a vzhledem k neznalosti spotřebitelského práva slabší smluvní stranou je presumpce poctivé držby dalším ochranným ujednáním.⁸¹

Zákaz požadavku další platby nad rámec hlavního smluvního závazku upravuje §1817. Výjimkou je jen případ, kdy dal spotřebitel předem výslovný souhlas a ten nelze dovozovat z předem nastaveného obsahu smlouvy, který by spotřebitel musel odmítnout. Ustanovení chrání spotřebitele před komplikovanou strukturou formulářových smluv.

Právo spotřebitele odstoupit od smlouvy je zakotveno v § 1818. Pokud se jedná o odstoupení ze závazků ze smluv uzavíraných se spotřebitelem není po spotřebiteli vyžadováno odůvodnění. S takovým odstoupením nesmí být spojen postih např. ve formě pokuty. Povaha lhůty pro odstoupení je procesní a zůstane zachovanou, pokud spotřebitel v jejím průběhu odešle podnikateli oznámení o odstoupení.

Dále zákon upravuje v § 1819 formální požadavky poskytování údajů. Jedná se o textovou podobu a ta zůstane zachována, pokud poskytnuté údaje má adresát

81 GAŇO Jiří, Jirsa Jaromír, Zoubek Hynek a kolektiv autorů, Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek XI - Závazky - obecná část (§ 1721-2054), CODEXIS publishing, 01.09.2018 [cit. 01.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®)

k dispozici po dobu přiměřenou jejich účelu, a pokud je možná jejich nezměněná reprodukce. Tato textová podoba může být poskytnuta na listině nebo na jiném trvalém nosiči dat. Textová podoba není totéž, co podoba listinná. Smyslem je potřeba předání přístupu k informacím, které jsou po nezbytnou dobu někde uchovány a spotřebitel si je může v nezměněné podobě přehrát či zobrazit.⁸² Pro tento účel není nezbytné požadovat písemnou formu. Teoreticky je tedy textová podoba vůči písemné formě mírnější, a především při podnikání na internetu může ulehčit proces informační povinnosti podnikatele. Prakticky se ale nejedná o usnadnění kontraktačního procesu, jelikož: „*Ve všech možných představitelných praktických variantách „textové podoby“ tedy půjde o dokumenty splňující parametry písemnosti a vytvoření tohoto nového institutu, pojmenovaného navíc nikoli zcela v souladu s pravidly české legislativní techniky, se tedy jeví jako poněkud zbytečné.*“⁸³

3. 1. 2. ZNEUŽÍVAJÍCÍ UJEDNÁNÍ

V neposlední řadě OZ vymezuje zneužívající ujednání jako taková, která *zakládají v rozporu s požadavkem poctivosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele*⁸⁴. To s výjimkou, že byly komunikovány jasným a srozumitelným způsobem. Jednání se posoudí ve spojitosti s povahou předmětu konkrétního závazku, a to v širším smyslu, který zohledňuje i ostatní smluvní ujednání a okolnosti, existující v okamžiku uzavírání smlouvy. Posuzuje i ujednání obsažená v jiné smlouvě, která mohou ovlivnit předmět primárního závazku.

Za zneužívající ujednání se vždy budu považovat ta, která obecně využívají neznalosti spotřebitele nebo komplikovanosti smluvního procesu. Vzhledem k množství smluv uzavíraných průměrným spotřebitelem na každodenní bázi, není pro laika možné porozumět každému ustanovení obchodních podmínek. Zákonné vyjmenování zneužívajících jednání chrání spotřebitele nejen před zamlčením informací, ale i před přehlcním informacemi a umožňuje větší právní jistotu při

82 GAŇO Jiří, Jirsa Jaromír, Zoubek Hynek a kolektiv autorů, Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek XI - Závazky - obecná část (§ 1721-2054), CODEXIS publishing, 01.09.2018 [cit. 01.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®)

83 <http://www.bulletin-advokacie.cz/elektronicke-pravni-jednani-zmeny-problemy-a-nove-moznosti-v-zakone-c.-892012-sb>

84 §1813 OZ

uzavírání smluv. Zároveň je obchodníkovi ponechána možnost odchylné úpravy s podmínkou výslovného upozornění. Obligatorně se za zneužívající ujednání považují ta, která ⁸⁵:

- a) vylučují nebo omezují spotřebitelova práva z vadného plnění nebo na náhradu újmy,
- b) spotřebitele zavazují plnit, zatímco podnikateli vznikne povinnost plnit splněním podmínky závislé na jeho vůli,
- c) umožňují, aby podnikatel nevydal spotřebiteli, co mu spotřebitel vydal, i v případě, že spotřebitel smlouvu neuzavře nebo nesplní závazek, aniž má spotřebitel právo na přiměřenou náhradu, pokud smlouvu neuzavře nebo závazek nesplní podnikatel,
- d) zakládají podnikateli právo odstoupit od smlouvy bez důvodu, zatímco spotřebiteli nikoli,
- e) umožňují, aby si podnikatel v případě, že ze své vůle ukončí závazek, ponechal peněžitá plnění uhrazená za plnění, které dosud neposkytl,
- f) zavazují spotřebitele neodvolatelně k plnění za podmínek, s nimiž neměl možnost seznámit se před uzavřením smlouvy,
- g) dovolují podnikateli, aby ze své vůle změnil práva či povinnosti stran,
- h) umožňují podnikateli zvýšit cenu, aniž bude mít spotřebitel při podstatném zvýšení ceny právo od smlouvy odstoupit,
- i) automaticky prodlužují závazek, je-li konec lhůty pro odmítnutí prodloužení nepřiměřeně vzdálen dni, kdy má k prodloužení dojít,
- j) umožňují podnikateli určovat, zda je zboží nebo služba v souladu se smlouvou, nebo mu svěřují výlučné právo vykládat kterékoli smluvní ujednání,
- k) omezují povinnosti podnikatele, k nimž ho zavázali jeho zástupci, nebo je podmiňují dodržáním zvláštní náležitosti,
- l) ukládají spotřebiteli pro případ porušení povinnosti nepřiměřenou sankci,
- m) vylučují nebo omezují právo spotřebitele podat žalobu nebo použít jiný procesní prostředek, omezují důkazní prostředky, které má spotřebitel k dispozici, nebo ukládají spotřebiteli povinnost prokázat skutečnosti, které by podle zákona měl prokázat podnikatel,
- n) zbavují spotřebitele jeho práva určit, který závazek má být poskytnutým plněním přednostně uhrazen,
- o) zavazují spotřebitele splnit povinnost vůči podnikateli, i když podnikatel povinnost vůči spotřebiteli nesplní, nebo
- p) umožňují podnikateli postoupit smlouvu, může-li to vést ke zhoršení postavení spotřebitele.

85 §1814 OZ

Druhá část § 1814 samostatně upravuje další tři možná zneužívající ujednání, jejichž zneužívající charakter není stanoven obligatorně, ale má povahu vyvratitelné domněnky. Vzhledem ke generální klauzuli § 1813 se úprava těchto tří ujednání může zdát neúčelnou či dokonce zbytečnou. Podstatou zvláštního vyjmenování dalších tří typů ujednání je především implementace evropského práva. Jediným smyslem tohoto ustanovení je zvýraznění ujednání, která si zasluhují mírnější režim.⁸⁶ Jedná se o ujednání, která:

- a) *zakládají podnikateli právo vypovědět závazek bez důvodu hodného zvláštního zřetele bez přiměřené výpovědní doby,*
- b) *odkládají určení ceny až na dobu plnění, nebo*
- c) *vylučují nebo omezují právo spotřebitele vůči podnikateli v případě nesplnění povinnosti ze strany podnikatele, včetně možnosti započtení pohledávky spotřebitele proti pohledávce podnikatele.*⁸⁷

3. 1. 3. SMLOUVY UZAVÍRANÉ DISTANČNÍM ZPŮSOBEM⁸⁸

Oddíl dva čtvrtého dílu občanského zákoníku upravuje smlouvy uzavírané distančním způsobem a smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory. Ve vztahu k obchodování na internetu je relevantní prvně zmíněný typ. Logickou dedukcí je možné vyvodit, že distanční smlouvy jsou jakousi podkategorií smluv uzavíraných mimo obchodní prostory. Dle dikce zákona by takové zobecnění bylo chybné. Pro oba typy sice lex generalis platí některá společná ustanovení, ale v žádném případě není možné je z toho důvodu považovat za podkategorii. Zákon jasně stanovuje, že smlouva uzavíraná mimo obchodní prostory je sjednaná „*mimo prostor obvyklý pro podnikatellovo podnikání za současné fyzické přítomnosti podnikatele a spotřebitele*“⁸⁹. Naopak smlouvy uzavírané distančním způsobem se odlišují absencí fyzické přítomnosti smluvních stran.

86 GAŇO Jiří, Jirsa Jaromír, Zoubek Hynek a kolektiv autorů, *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek XI - Závazky - obecná část (§ 1721-2054)*, CODEXIS publishing, 01.09.2018 [cit. 01.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®)
https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souvisejici=CR26785&pravyPanel=komentar&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf1814&strana=1&jenNejnovejsi=true&idKommentare=LIBERIS79250&limit=10

87 § 1814 OZ

88 § 1824 OZ

89 § 1828 OZ

Společná ustanovení upravují informace, které musí podnikatel sdělit v dostatečném předstihu při jednání směřujícím k uzavření smlouvy nebo k učinění závazné nabídky spotřebitelem. Jedná se o tzv. sdělení před uzavřením smlouvy.⁹⁰ Obsahem této informační povinnosti jsou především identifikační údaje podnikatele, podstatné údaje týkající se vlastností produktu, podmínek reklamace, odstoupení od smlouvy a podobně. Další skupinou jsou informace spojené s platbou, doručením a cenou produktu. Podnikatel má povinnost informovat spotřebitele o všech dalších platbách spojených se závazným přijetím nabídky, o všech zálohách, platbách předem, a to i při opakovaném plnění. V případě neuvedení dalších platebních povinností vedle hlavní platby, není spotřebitel k těmto dalším platbám povinen.⁹¹ Společným ustanovením je i věcné břemeno podnikatele, ten musí v případě pochybností, „že sdělil spotřebiteli údaje, které je povinen sdělit podle tohoto pododdílu“⁹².

Zákonná ustanovení týkající se smluv uzavíraných distančním způsobem speciálně upravují informační povinnost podnikatele, která je zde přísnější. Vyžaduje se zpřístupnění informací vhodným způsobem a pokud jsou údaje poskytnuté v textové formě, podmínkou je jejich čitelnost. Další specialitou je povinnost vydat spotřebiteli potvrzení o uzavřené smlouvě v textové podobě, a to nejpozději souběžně s dodáním zboží nebo před začátkem poskytování služby. Vydaná potvrzení má jen deklaratorní povahu na rozdíl od smluv uzavřených po telefonu. Tyto vyžadují po zaslání nabídky spotřebitelův souhlas v elektronické nebo listinné podobě a až tento souhlas má za následek závaznost objednávky. Příkladem uzavírání smluv po telefonu při podnikání na internetu jsou nejrozličnější srovnávače cen. Srovnávače fungují tak, že ceny určitých služeb zobrazují až po zadání osobních údajů, které prakticky okamžitě používají ke kontaktování spotřebitelů.

90 § 1820 OZ

91 NOVOTNÝ Petr, NOVOTNÁ Monika, BUDÍKOVÁ Petra, LVIČIČOVÁ Jitka, KEDROŇOVÁ Kristina, ŠTROSOVÁ Ilona a ŠTÝSOVÁ Monika, Nový občanský zákoník. Smluvní právo - 2., aktualizované vydání, Grada Publishing, 22.09.2017 [cit. 06.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®
https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souvisejici=CR26785&pravyPanel=komenta r&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf1820&strana=1&jenNejnovejsi=true&limit=10&i dKomentare=LIBERIS112810&hash=paragraf1820#paragraf1820

92 §1839 OZ

Zvláštní ustanovení o uzavírání smluv elektronickými prostředky jsou úpravou *lex specialis* a podnikatel má na jejich základě povinnost uvést některé další informace. Těmi jsou informace o uložení smlouvy, o jazycích, ve kterých lze smlouvu uzavírat a o technických postupech procesu uzavření smlouvy. Před posledním krokem vyvolávajícím závaznost objednávky je nutné umožnit spotřebiteli kontrolu a změnu. Skutečnost, že objednávka zavazuje k platbě musí být uvedena výslovně. Spotřebiteli musí být doručeno potvrzení objednávky, smlouva a obchodní podmínky v textové podobě.

3. 1. 4. Odstoupení od smlouvy

Pro smlouvy uzavírané distančním způsobem platí zvláštní pravidla týkající se odstoupení od smlouvy. Spotřebiteli je vzhledem k zvláštní povaze distančních závazků poskytnuta možnost produkt zkontrolovat, ověřit a v případě nespokojenosti vrátit. Lhůta je stanovena na čtrnáct dnů ode dne uzavření smlouvy, není-li stanoveno jinak. Lhůta začíná běžet převzetím zboží nebo jeho poslední části spotřebitelem či převzetím první dodávky, pokud je domluveno pravidelné plnění. V případě organizovaných prodejních akcí je lhůta zvýšena na 30 dnů, kdy je důvodem především ochrana před „šmejdý“. V případě chybějícího poučení o lhůtě pro spotřebitele bude hrát roli objektivní lhůta jednoho roku. Forma odstoupení není zákonem stanovena, jedinou podmínkou je jednoznačnost prohlášení vůči podnikateli. Je tedy dostatečné napsat jen „odstupuji od smlouvy“. Podnikatel má po vrácení produktu spotřebiteli zpět uhradit nejen jeho cenu, ale i náklady na dodání. V případě neupozornění na pravidla reklamace či odstoupení od smlouvy bude ale podnikatel hradit veškeré náklady spojené s vrácením zboží.

Dalším aspektem souvisejícím s odstoupením od smlouvy je odpovědnost spotřebitele za snížení hodnoty produktu. Odpovědnost vzniká jen pokud došlo k snížení hodnoty v důsledku manipulace nad rámec potřeby seznámení se s povahou, vlastnostmi a funkčností. Takto pojatý přístup je pro podnikatele jednoznačně méně výhodný oproti prodeji v kamenném obchodě. Soudní dvůr Evropské Unie proto připomíná smysl ustanovení, kterým je vyvážení nevýhod spojených s nákupem na distanční formou. K narovnání postavení spotřebitele dochází tím, že je mu poskytnuta přiměřená doba na vyzkoušení produktu,

prozkoumání jeho funkčnosti a dalších relevantních vlastností.⁹³ Aby nedocházelo k úplnému upozadění podnikatele, uvádí zákon výčet smluv, od kterých nelze odstoupit. Jedná se na příklad o takové jejichž předmětem je produkt vyrobený na zakázku, zboží podléhající rychlé zkáze nebo zboží zabalené z hygienických důvodů. Soudní dvůr v rámci předběžné otázky o povaze hygienicky zabaleného zboží dospěl k závěru, že pod tuto kategorii nespadá např. matrace zabalená v obalu. Vždy je nutné hodnotit, jestli rozbalení má za následek nemožnost dalšího použití produktu a jeho znovuvvedení na trh.⁹⁴

3. 2. SPOTŘEBITEL V ZÁKONĚ O OCHRANĚ SPOTŘEBITELŮ

Pro tuto část diplomové práce je podstatná především úprava nekalých obchodních praktik. Nekalou obchodní praktiku zákon o ochraně spotřebitele považuje takovou praktiku, která nenaplnila kritéria odborné péče a narušuje nebo je způsobilá podstatně narušit ekonomické chování skupiny spotřebitelů ve vztahu k výrobku nebo službě. Charakteristika tak nezohledňuje výlučně jen cílovou skupinu, ale všechny spotřebitele vystavené vlivu nekalé obchodní praktiky. Vliv je posuzován ve vztahu k vlastnostem průměrného člena cílové skupiny. Judikatura průměrného spotřebitele opakovaně charakterizuje jako osobu, „*kteřá má dostatek informací a je v rozumné míře pozorná a opatrná, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory*“.⁹⁵

Definice pojmu průměrný spotřebitel tedy neplyne ze zákona, ale z aplikační praxe. Důvodem je především potřeba hodnocení každé situace ad hoc. Dále tato ustanovení chrání i zvláště zranitelné osoby. Těmi jsou především ty se sníženou rozumovou či mravní vyspělostí nebo s fyzickou slabostí. Průměrná informovanost, pozornost a opatrnost zde bude na mnohem nižší úrovni. Pokud reklama cílí na příklad na nezletilé, opilé, citově zranitelné nebo nemocné, je nejen z legislativního, ale i z morálního hlediska nutné věnovat jejímu obsahu zvláštní pozornost. Užívání takové praktiky se zakazuje nejen před rozhodnutím o uzavření závazku, ale i v průběhu rozhodování a po něm. Zákon stanovuje tři hlavní druhy nekalých

93 BULLETIN ADVOKACIE. SOUDNÍ DVŮR EU K PRÁVU SPOTŘEBITELE ODSTOUPIT OD SMLOUVY PŘI ON-LINE NÁKUPU. Bulletin advokacie [online]. 2019 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/spotrebiteel-ma-pravo-vratit-matraci-i-kdyz-z-ni-odstranil-ochrannou-folii>

94 tamtéž

95 32 Odo 229/2006 ze dne 30.05.2007

obchodních praktik, kterými jsou klamavé konání, klamavé opomenutí či agresivní obchodní praktika.

Dále zákon v příloze č. 1 uvádí taxativní výčet praktik, které jsou nekalé bez ohledu na další okolnosti. Z těchto si zasluhují zvláštní pozornost ve vztahu k obchodování na internetu především písmena f), j) a z)⁹⁶. Tyto klamavé obchodní praktiky jsou v dnešní společnosti využívány spíše jako běžné marketingové strategie a je tedy na místě zkoumat jejich právní vymahatelnost.⁹⁷

3. 2. 1. KLAMAVÁ KONÁNÍ A OPOMENUTÍ ⁹⁸

Definice klamavé obchodní praktiky je dle znění zákona relativně široká a nabízí velký prostor pro právní argumentaci v ad hoc případech. Jedná se o každé jednání či opomenutí, které vede nebo může vést spotřebitele k rozhodnutí ohledně koupě, které by jinak neučinil. Obsahem takového jednání může být lživá i pravdivá informace. Klamavým opomenutím navíc bude nejen zatajení informací prodejcem, ale i skutečnost, že je poskytl „nejasným, nesrozumitelným nebo nejednoznačným způsobem nebo v nevhodný čas“⁹⁹. Novelou, která nabyla účinnosti 6. 1. 2023¹⁰⁰ je dále zaveden zákaz dvojí kvality výrobků, což je změnou oproti původnímu zákazu dvojí kvality potravin, jedná se opět o rozšíření ochrany spotřebitele. Dále jsou v kategorii klamavá opomenutí zavedena nová pravidla pro zveřejňování recenzí. Obchodníkovi přibyla povinnost zveřejnit jakým způsobem ověřuje pravost recenzí, ve smyslu, že skutečně pochází od spotřebitele.¹⁰¹

96 f) nepravdivě uvádí, že výrobek nebo služba budou nabízeny pouze po omezenou dobu nebo že budou nabízeny pouze po omezenou dobu za určitých podmínek s cílem přimět spotřebitele k okamžitému rozhodnutí, aniž by mu poskytl přiměřenou lhůtu potřebnou k informovanému rozhodnutí,

j) využívá redakční prostor ve sdělovacích prostředcích k placené propagaci svého výrobku nebo služby, aniž by spotřebitel mohl z obsahu sdělení, z obrázků nebo zvuků jednoznačně rozpoznat, že se jedná o reklamu,

z) zveřejňuje falešné spotřebitelské recenze či doporučení nebo zadává jiné osobě, aby takové spotřebitelské recenze či doporučení podala, nebo zkresluje spotřebitelské recenze nebo doporučení na sociálních sítích s cílem propagovat výrobek nebo službu.

97 Obecná marketingová praxe

98 §5 O OCHRANĚ SPOTŘ je to ze směrnice 2005/29/ES

99 § 5a

100 č. 374/2022 Sb.,

101 ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE. Novela zákona o ochraně spotřebitele. Česká obchodní inspekce [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/novela-zakona-o-ochrane-spotrebitel/>

3. 2. 2. AGRESIVNÍ OBCHODNÍ PRAKTIKY

Agresivní obchodní praktikou je taková, která ohrožuje svobodnou vůli spotřebitele ve vztahu k výrobku nebo službě, a to obtěžováním, donucováním nebo nepatřičným ovlivňováním. Při hodnocení povahy praktiky, se přihlíží k

- a) *načasování, místu, povaze nebo době trvání obchodní praktiky,*
- b) *ke způsobu jednání, jeho výhrůžnosti nebo urážlivosti,*
- c) *k vědomému využití nepříznivé situace spotřebitele, která vede ke zhoršení úsudku spotřebitele, k ovlivnění jeho rozhodnutí ve vztahu k výrobku nebo službě,*
- d) *k nepřiměřené mimosmluvní překážce uložené prodávajícím pro uplatnění práv spotřebitele včetně uplatnění práv na ukončení smlouvy nebo změnu výrobku nebo služby nebo změnu prodávajícího, nebo*
- e) *k výhrůžce právně nepřipustným jednáním.¹⁰²*

Rozhodnutím soudního dvoru z roku 2017¹⁰³ byla ochrana spotřebitele ve smyslu agresivních obchodních praktik, které spotřebitele už tak extrémně chrání ještě výrazněji rozšířena. Poprvé byla pod ochranu spotřebitele zařazena i ochrana před „vymahačskými“ společnostmi. Potřeba rozšíření ochrany spotřebitele i mimo strany smluvního vztahu vzešla z rostoucí agrese specializovaných vymahačských firem a nepřipustných praktik používaných vůči spotřebiteli. Do vydání rozhodnutí, stály tyto specializované společnosti mimo spotřebitelské vztahy a spotřebitel proti nim byl chráněn jen obecnou úpravou.

K podřazení došlo na základě argumentace, že je potřeba na smlouvy pohlížet z širšího hlediska a zohledňovat vše, co z nich vyplývá a je jejich součástí. Nekalé obchodní praktiky se tedy vztahují i na plnění smluv a s ním spojené praktiky jeho vymáhání. V tomto smyslu není podstatné, jestli je plnění získáváno přímo

102 § 5 asi

103 GAJDOŠOVÁ, Zuzana. Ochrana spotřebitele a vymáhání pohledávek. *Epravo.cz* [online]. 2017 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-spotrebitele-a-vymahani-pohledavek-106192.html>

prostředky obchodníka, nebo je postoupeno na jakoukoli třetí osobu. V obou případech je vymáhání v přímé souvislosti s uzavřenou spotřebitelskou smlouvou.¹⁰⁴

4. PLACENÍ

Úprava placení na internetu je zakotvena v zákoně č. 370/2017 Sb., o platebním styku, který je transpozicí několika evropských směrnic a nařízení. Podrobná analýza vzhledem k rozsáhlosti problematiky spojené s platebním stykem v souvislosti s obchodováním na internetu je svým rozsahem způsobila samostatně pokrýt další diplomovou práci, proto jeho podrobná analýza nebude mým záměrem. Cílem této kapitoly tedy bude jen okrajové představení druhů jednotlivých elektronických platebních prostředků.

Tradičním platebním prostředkem je elektronické bankovníctví a s ním spojené platební karty, které je možné dělit hned z několik hledisek. Podle způsobu zúčtování rozlišujeme debetní karty umožňující platby pouze v rámci dostatku prostředků na účtu, a kreditní karty, které umožňují platby z úvěrového limitu. Přestože většina uživatelů kreditních karet vlastní karty vydávané bankami, existují karty vydávané i nebankovními institucemi. Méně známým typem jsou charge karty, které vyžadují úhradu celé dlužné částky po určité době. Platební karty mohou být dále děleny na tuzemské a mezinárodní dle oblasti platnosti. Podle možnosti použití na internetu je možné dělení na karty blokové, neblokové a virtuální. Virtuální používají jednorázová čísla, která platí po omezenou dobu a jsou široce využívány jako bezpečnější alternativa při nakupování na internetu. Fyzická podoba platebních karet se liší od embosovaných, které mají písmo vyryté do povrchu, přes elektronické s magnetickým proužkem, až po čipové karty s vlastní pamětí. Kombinace těchto typů je běžná. Nicméně platební karty jsou považovány za samostatný platební prostředek a nemusí vůbec existovat v souvislosti s elektronickým bankovníctvím, i když je to běžnou praxí.¹⁰⁵

104 GAJDOŠOVÁ, Zuzana. Ochrana spotřebitele a vymáhání pohledávek. Epravo.cz [online]. 2017 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-spotrebitel-a-vymahani-pohledavek-106192.html>

105 JURÍK, Pavel. Platební karty: 1870-2006: velká encyklopedie. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 296 s. ISBN 80-247-1381-0

4.1. SYSTÉM PAYPAL A PAYSEC

PayPal je platební systém fungující jako zprostředkovatel mezi prodejcem a kupujícím, s poplatkem za každou transakci. Poskytuje ochranu plateb a snižuje rizika sporů mezi oběma stranami. PaySec, provozovaný ČSOB je českou variantou PayPalu. Tyto systémy podléhají dohledu České národní banky a pro svůj provoz vyžadují bankovní povolení. Navzdory rostoucí popularitě online nákupů v České republice stále nezískaly takovou popularitu jako tradiční platební prostředky.

4.2. BEZKONTAKTNÍ PLATBY

Bezkontaktní platby jsou reakcí na současný trend zrychlení a usnadnění platebních procesů, který je základním požadavkem moderního spotřebitele. Principem těchto plateb je možnost provádět malé platby bez autorizace pomocí PIN kódu nebo podpisu. Limity bezkontaktních plateb jsou obvykle stanoveny na nižší částky, například 500 Kč, a vyšší platby vyžadují ověření PINem. Tento systém se začal rozvíjet kolem roku 2012, novější variantou jsou aplikace jako Google Pay nebo PayPal, které umožňují provést platbu pomocí dotyku mobilního telefonu.¹⁰⁶

5. ODPOVĚDNOST ZE ZÁVAZKŮ

Následující kapitoly se zabývají odpovědností ze závazků především v praktické rovině.

5.1. MOŽNOSTI ŘEŠENÍ SPORŮ

První fáze řešení sporů se odlišuje v závislosti na formě platformy, na které spor vznikl. Po vyloučení smírného řešení s druhou stranou sporu každá internetová obchodní platforma nabízí alespoň minimální možnost ochrany uživatele, ta se samozřejmě v rámci jednotlivých platforem výrazně liší, viz kapitola 2.4. Po vyčerpání dostupných prostředků v rámci vnitřní organizace platformy, mezi které můžeme zařadit i výzvu obchodníkovi, aby plnil své povinnosti, existuje několik dalších možností. Pro radu a podporu ve sporu s obchodníkem má spotřebitel vždy možnost obrátit se na spotřebitelské centrum. V České republice funguje spotřebitelských center hned několik: Sdružení českých spotřebitelů, dTEST,

¹⁰⁶ HAVLÍČKOVÁ, Petra. Používání elektronických platebních prostředků na internetu. Praha, 2012. Bakalářská práce. Bankovní institut vysoká škola Praha.

Spotřebitel net, Sdružení obrany spotřebitelů-Asociace, Evropské spotřebitelské centrum.¹⁰⁷

5.1.1. MIMOSOUDNÍ ŘEŠENÍ SPORŮ

Díky úsilí Evropské unie existuje možnost mimosoudního řešení sporů prostřednictvím subjektu mimosoudního řešení, kterým je ve valné většině případů Česká obchodní inspekce. Řízení se zahajuje na návrh spotřebitele a řídí se Pravidly pro postup při Mimosoudním řešení spotřebitelských sporů, dále jen „pravidla ADR“¹⁰⁸. Povinnou součástí návrhu je dle pravidel ADR čl. 7, odst. 7 „*doklad o skutečnosti, že se navrhovatel nepodařilo spor vyřešit s druhou stranou přímo, a další písemnosti dokládající tvrzené skutečnosti, jsou-li k dispozici.*“ Následně má obchodník pod hrozbou pokuty až do výše 1 000 000 Kč povinnost spolupracovat a poskytnout potřebnou pomoc k úspěšnému vyřešení sporu. Po obdržení vyrozumění o podaném návrhu má obchodník 15 pracovních dnů na to, aby se k němu vyjádřil. Proces končí buď dohodou mezi stranami, která však není automaticky vykonatelná jako soudní rozsudek, nebo po uplynutí 90 dnů od podání návrhu. V případě nedodržení dohody obchodníkem je další možností spotřebitele už jen řízení před soudem.¹⁰⁹ Možnost on-line řešení spotřebitelských sporů mimo soudní systém není omezena pouze na vnitrostátní právní případy. K řešení sporů s mezinárodními prvky slouží platforma Evropské komise. Tato platforma na rozdíl od vnitrostátních sporů subjekty musí do 30 dnů dohodnout, který subjekt se bude zabývat řešením sporu. Následně je stížnost automaticky postoupena dohodnutému subjektu, který dále postupuje podle vlastních procesních pravidel. Před samotným zahájením řešení sporu je posuzována kompetence dohodnutého subjektu, který má možnost řešení sporu odmítnout z důvodu nekompetentnosti. Samotné řešení sporu probíhá stejně jako v případě bez mezinárodního prvku. Pro případ komplikací s evropskou

¹⁰⁷ TOMÍŠEK, J., DONÁT, J. Právo v síti. Průvodce právem na internetu. Brno. Vydavatelství: C. H. Beck. 2016, str.204-205.

¹⁰⁸ ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE. Pravidla pro postup při Mimosoudním řešení spotřebitelských sporů. Česká obchodní inspekce [online]. 2017 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/wp-content/uploads/2017/08/2017-08-15-pravidla-adr.pdf>

¹⁰⁹ TOMÍŠEK, J., DONÁT, J. Právo v síti. Průvodce právem na internetu. Brno. Vydavatelství: C. H. Beck. 2016, str. 206-207.

platformou je zřízeno vnitrostátní kontaktní místo, kterým je Evropské spotřebitelské centrum Česká republika.¹¹⁰

5.1.2. SOUDNÍ ŘEŠENÍ SPORŮ

V rámci předchozích kapitol už byla vyjasněna veškerá právní úprava související s obchodováním na internetu. Předcházející kapitoly pokryly práva a povinnosti prodávajícího i spotřebitele včetně zvláštní spotřebitelské ochrany a všech jejich specifik. Tato kapitola se proto už nezabývá obsahem práv a povinností, kterých se strany u soudu mohou dovolat, ale především soudní příslušností a rozhodným právem. Tyto atributy nejsou v rámci vnitrostátního práva zdaleka tak komplikované jako v případě existence mezinárodního prvku.

Při obchodování prostřednictvím internetu spotřebitel často vstupuje do právního vztahu s mezinárodním prvkem a neuvědomuje si jaké rozhodné právo se pro případný spor uplatní. V rámci vnitrostátního obchodu se jednoduše uplatní platná právní úprava České republiky. Při obchodování v rámci EU by spotřebitele vzhledem k jednotné politice ochrany spotřebitele neměla žádná nečekaná ustanovení na vnitrostátní úrovni překvapit, v případě, že by přesto došlo ke konfliktu vnitrostátních úprav dvou členských států, rozhodné právo se určí dle Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 593/2008 ze dne 17. 6. 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Pokud rozhodné právo nebude ve smlouvě sjednáno, bude rozhodné právo země, kde má spotřebitel obvyklé místo bydliště.¹¹¹

¹¹⁰ TOMÍŠEK, J., DONÁT, J. Právo v síti. Průvodce právem na internetu. Brno. Vydavatelství: C. H. Beck. 2016, str. 207.

¹¹¹ TOMÍŠEK, J., DONÁT, J. Právo v síti. Průvodce právem na internetu. Brno. Vydavatelství: C. H. Beck. 2016, str. 198.

Ve vztahu k zemím mimo Evropskou unii se určení rozhodného práva řídí mezinárodními smlouvami a dohodami, jako jsou Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (CISG) a Úmluva o právu rozhodném pro smlouvy (Haagská úmluva). Tyto mezinárodní dohody poskytují právní rámec pro určení rozhodného práva a řešení sporů v mezinárodním obchodě, včetně obchodu prostřednictvím internetu. K projednávání sporů však může být příslušný soud jiné země, než té jejíž právo se použije jako rozhodné. Tyto aspekty už jsou předmětem procesu mezinárodního obchodního práva, a proto si dovoluji je zmínit jen okrajově.

Prosazování spravedlnosti prostřednictvím soudního řešení sporů však naráží na komplikovanost a nákladnost procesu. Ta má ve velkém množství případů za následek to, že se spotřebitel raději smíří se vzniklou ztrátou, než aby investoval do soudního řízení, které se může táhnout i několik let. Samozřejmě v případě větší škody pro rozumného spotřebitele nebude zahájení soudního sporu překážkou. Problematické je především vymáhání nižších škod, ty sice mohou být pro jednotlivé spotřebitele zanedbatelné, ale pokud některá internetová platforma zvolí podnikatelský model založený na podvodech malých částek, dokáže se riziku soudního sporu s velkou pravděpodobností vyhnout. Vlivem sociálních sítí a virálních trendů není vůbec neobvyklé, že taková platforma bude mít statisíce objednávek a v krátkém časovém úseku se tímto způsobem neoprávněně obohatí o extrémně vysoké finanční částky. Navíc i mimosoudní fáze sporu jsou pro průměrného spotřebitele extrémně komplikované, a i samotné podání podnětu ČOI je náročné i pro právně vzdělaného člověka. Další možností je samozřejmě i podání podnětu k zahájení trestního stíhání, které bude mít ale praktický dopad jen v případě, že se k takovému kroku rozhodne větší počet okradených spotřebitelů, což vzhledem k výše zmíněným skutečnostem nebývá časté. V ČR tak prakticky neexistuje možnost, jak získat zpět škodu v hodnotě několika stovek korun.

5.2. PRÁVNÍ ASPEKTY PŮSOBENÍ E-SHOPU SHEIN

Poslední část diplomové práce se zabývá praktickou analýzou právní odpovědnosti společnosti SHEIN a otázkami spojenými s vymahatelností práv u závazků s mezinárodním prvkem. Cílem této kapitoly je zanalyzovat problematiku spojenou s dodržováním právních předpisů v kontextu online obchodování na konkrétním příkladu rizikového e-shopu s původem mimo území Evropské unie. Společnost se na základě celé řady uniklých informací zjevně dopouští celé řady

porušování právních norem včetně lidskoprávních. Díky tomu, že funguje na základě specifického modelu podnikání, nemá kamenné prodejny, v zemi svého původu nepůsobí a nabízený sortiment mění obrovskou rychlostí se dokáže snadno zbavit odpovědnosti za svá jednání, která způsobují škody astronomických částek. Společnost se i přes svojí pochybnou povahu těší obrovské popularitě a je jedním z nejvýdělečnějších e-shopů na světě. Právní ochrana spotřebitele je proti němu prakticky bezmocná. Podle online magazínu Trend Watcher¹¹² byla SHEIN v roce 2022 třetím nejhodnotnější startupem na světě s hodnotou 100 miliard dolarů. Za tento úspěch společnost vděčí extrémně silnému marketingovému týmu.

Hlavní překážkou spojenou s analýzou chování společnosti na trhu je její extrémní netransparentnost, která prakticky znemožňuje vnější kontrolu. Osobně se domnívám, že právě v důsledku netransparentnosti SHEIN doposud nebyla zařazena do seznamu VLOP dle nařízení DSA, a proto nepodléhá jeho přísné regulaci. Nicméně dle dostupných dat v období od 1. srpna 2023 do 31. ledna 2024 vykazala společnost SHEIN v členských státech EU 108 milionů aktivních uživatelů měsíčně¹¹³, čímž se jednoznačně kvalifikovala k zařazení do VLOP, ke kterému by mělo dojít v rámci několika měsíců. S velkou mírou pravděpodobnosti lze po zařazení do seznamu předpokládat zahájení vyšetřování Evropské komise podobně jako u společnosti AliExpress, viz Kapitola 2.4.2.1. Prozatím se SHEIN regulacím úspěšně vyhýbá a nelze odhadnout v jakém časovém horizontu bude možné očekávat výsledky případných vyšetřování. Vzhledem k čerstvosti nařízení DSA žádné podobné řízení zatím ještě nebylo ukončeno. Teoreticky je možné předpokládat, že zařazení do seznamu VLOP povede k lepší transparentnosti a ke snížení nelegálních aktivit, ale reálný dopad ve vztahu ke specifickému modelu podnikání nepřináší nadějně vyhlídky.

¹¹² 1 RAŠKA Lukáš, (2022), Kdo patří mezi 10 nejhodnotnějších startupů v roce 2022?, Trend Watcher dostupné na:

<https://trendwatcher.cz/kdo-patri-mezi-10-nejhodnotnejsich-startupu-v-roce-2022/>

¹¹³ RETAIL INSIGHT NETWORK. Shein may face EU online content rules as users soar. Retail Insight Network [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.retail-insight-network.com/news/shein-eu-law-online/?cf-view>

Sestavení výčtu ohrožených právních zájmů společností SHEIN je extrémně náročným úkonem vzhledem k chybějícím oficiálním datům. Metodou použití analogie s probíhajícím vyšetřováním společnosti AliExpress Komisí EU, lze bez náročnějšího zkoumání identifikovat velmi podobné oblasti, které by mohly být předmětem podobného vyšetřování. Bez pochyb se do těchto oblastí bude řadit ochrana zdraví spotřebitelů, manipulace uživatelů prostřednictvím skrytých odkazů, podpora influencerů propagujících nezákonné nebo škodlivé produkty prostřednictvím "partnerského programu", který funguje ještě mnohem intenzivněji než ve společnosti AliExpress. Dále panují znepokojení ohledně diskriminační vnitřní politiky a absolutně nevyhovující transparentnosti. Dle DSA mají VLOP mimo jiné i povinnost zveřejňovat na jakém principu fungují jimi používané algoritmy, přičemž společnost SHEIN zakládá svůj obchodní model výlučně na algoritmické analýze pomocí umělé inteligence. Níže jsou uvedeny čtyři konkrétní skupiny nejdiskutovanějších protiprávních jednání, které v průběhu několika posledních let ovlivnily postavení SHEIN a dá se přepokládat, že budou v dohledné době předmětem vyšetřování Evropské komise.

5. 2. 1. NEVHODNÉ PRACOVNÍ PODMÍNKY ¹¹⁴

Prvním obrovským skandálem upozorňujícím na nevěrohodnost informací zveřejňovaných společností SHEIN bylo značné množství videí na sociální síti TikTok, která ukazovala oblečení značky SHEIN. V textu štítků s instrukcemi pro praní oblečení se objevovala volání o pomoc "WE NEED YOUR HELP" (Potřebujeme vaši pomoc). Veřejnost tato prohlášení považuje za volání o pomoc pracovníky v dodavatelských továrnách v důsledku nevhodných pracovních podmínek. Společnost SHEIN na to reagovala podivným prohlášením, že jde pouze o výzvu k šetrnému praní oděvů, což logicky nedává nejmenší smysl. Společnost se navíc bránila protikampaní založenou na několik let starých fotografiích absolutně nesouvisejících se zmíněnou situací. Investigativní novináři v Číně zjistili, že některé provozovny jsou dokonce v obytných budovách bez zázemí pro zaměstnance. Podařilo se získat rozhovory s některými zaměstnanci, z nichž vyplývá, že pracují 75 hodin týdně a mají nárok pouze na jeden den volna měsíčně. Jejich mzda se pohybuje od 2 do 6 centů za ušitý oděv. To v žádném případě neodpovídá informacím

¹¹⁴ SLOAN, (2022) Exposing SHEIN: Child Labor, Stolen Designs & Poisonous Clothing, Youtube, [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KIWAMWfnnVQ>

zveřejněným na internetových stránkách SHEIN. Další znepokojivým bodem v politice SHEIN je podezření na dětskou práci. Společnost všechna tato obvinění popírá, ale není schopná zveřejnit informace o pracovních podmínkách v dodavatelských továrnách, kromě prázdných prohlášení nepodložených žádnými dokumenty.

5. 2. 2. NÁBOŽENSKY URÁŽLIVÉ PRODUKTY ¹¹⁵

V průběhu působení SHEIN se objevilo několik produktů, které pohoršily veřejnost, jedním z nich byl islámský modlitební kobereček nabízený za necelých 15 eur. V tomto případě byl problém v povaze produktu, který je náboženským symbolem a v žádném případě není něčím, co by měl nabízet ultra fast fashion řetězec za uvedenou cenu. Společnost se omluvila a výrobek stáhla. Následujícím skandálem byl prodej přívěsku s hákovým křížem. SHEIN se bránila tím, že původně byla svastika buddhistickým symbolem pro duchovno a štěstí. Dalším neúspěšným výrobkem z této kategorie bylo pouzdro na telefon vyobrazující člověka s tmavou barvou pleti ležícího na zemi, obkresleného křídou s pouty na ruku za zády. Tento zjevně rasistický a nevkusný design produktu byl navíc společností SHEIN neoprávněně použit a došlo ke změně jeho významu. Neoprávněným používáním designu drobných umělců se zabývá následující kapitola.

5. 2. 3. NEOPRÁVNĚNÉ POUŽÍVÁNÍ DESIGNU ¹¹⁶

Dalším protiprávním jednáním společnosti, které vyvolává rozruch na sociálních sítích, jsou krádeže návrhů drobných umělců. Společnost SHEIN se nestydí kopírovat díla v podobě 1:1 bez jakýchkoli úprav nebo snahy tuto skutečnost skrýt. V případě krádeží se společnost ani nesnaží přijít s omluvou a spory se přesouvají přímo k soudu. Základní strategie společnosti SHEIN, která je založena na extrémně nízkých cenách, má pro tyto umělce často likvidační účinky. Produkty jsou nabízeny v horší kvalitě a za cenu, která je často více než desetkrát nižší než cena originálního výrobku. Soudní spory trvají zpravidla několik let a jsou nesmírně nákladné, a proto se mnoho drobných umělců raději nesoudí.

¹¹⁵ SLOAN, (2022) Exposing SHEIN: Child Labor, Stolen Designs & Poisonous Clothing, Youtube, [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KIWAMWfnnVQ>

¹¹⁶ tamtéž

5. 2. 4. TOXICKÉ OBLEČENÍ ¹¹⁷

Posledním skandálním bodem, kterým se budu v této práci zabývat, je toxicita oblečení nabízené společností SHEIN. V první řadě je třeba zmínit, že vzhledem k obchodní strategii společnosti, která klade důraz na prodej zboží přímo koncovým zákazníkům a funguje zcela digitálně, neexistuje mnoho prostředků, jak spotřebitele ochránit, viz následující kapitola. Vzhledem k odlišnosti norem ohledně povolených chemických látek v jednotlivých zemích se jedná o komplikované téma. Kanadští chemici při namátkovém testování vzorků v roce 2021 zjistili, že dětské oblečení obsahuje až 20 krát větší množství olova, než je v Kanadě povoleno. Další látka nalezená v oděvech od společnosti SHEIN byly ftaláty, které mohou způsobit hormonální nerovnováhu a snížit reprodukční schopnost mužů.¹¹⁸ Analýza Greenpeace Německo ze dne 16.11.2022 z testovaných 47 vzorků u 15 odhalila rakovinotvorné látky.¹¹⁹ Česká republika testovala produkty společnosti SHEIN jen v rámci CASP 2021, jehož testování bylo zaměřeno na dětské hračky.¹²⁰

5.2.5. MOŽNOSTI KONTROLY PRODUKTŮ POCHÁZEJÍCÍCH ZE ZEMÍ MIMO EU

Podle Jiřího Fröhliche, mluvčího České obchodní inspekce, není možné spotřebitele v rámci stávající právní úpravy při nakupování z platformy SHEIN i přez uvedené výsledky analýz ochránit. V rozhovoru pro Ekonews.cz uvedl: *"Provozovatele v rámci České republiky kontrolujeme, ale je věcí spotřebitele, jestli si něco koupí na eBay nebo Aliexpressu. Nás by zajímalo pouze to, kdyby zákazník zboží přeprodlával na platformě, jako je Bazoš nebo Sbazar, a zároveň zboží neodpovídalo zákonným normám"*¹²¹. V současné době je SHEIN zařazen na seznam rizikových e-shopů vedených Českou obchodní inspekcí s následujícím

¹¹⁷ SLOAN, (2022) Exposing SHEIN: Child Labor, Stolen Designs & Poisonous Clothing, Youtube, [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KIWAMWfnnVQ>

¹¹⁸ AKHTAR, Allana. 5 toxic chemicals used in fast fashion clothing and how they can affect your immune system [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/toxic-chemicals-in-shein-and-other-fast-fashion-clothing-2022-8>

¹¹⁹ WOHLGEMUTH, Viola, Madeleine COBBING a Lisa PANHUBER, SIEMERS, Ulrike, test director. Taking the Shine off SHEIN: A business model based on hazardous chemicals and environmental destruction [online]. Bremen, 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.greenpeace.de/publikationen/S04261_Konsumwende_StudieEN_Mehr%20Schein_v9.pdf

¹²⁰ CASP2021. Hračky z internetových obchodů mimo EU: Závěrečná zpráva. Evropská komise [online]. 2021 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/wp-content/uploads/2023/01/PSA1-Report-DS-09-22-155-CS-N.pdf>

¹²¹ BUŘIVALOVÁ, Irena. Čínský obchod Shein prodává karcinogenní oblečení asi i v Česku. Zákony jsou na něj krátké. Ekonews. 2023 [cit. 2023-03-10]. In PRAJZLEROVÁ, Alexandra. ANALYSIS OF SHEIN'S FOREIGN ACTIVITIES OUTSIDE ASIA. Tartu, 2023. Esej. University of Tartu Faculty of Social Science.

odůvodněním: „*Jako provozovatel webu není uveden nikdo, stránky jsou tedy zcela anonymní a spotřebitel neví, s kým uzavírá kupní smlouvu a vůči komu může nárokovat svá práva. Před nákupem na těchto stránkách Česká obchodní inspekce varuje.*“¹²²

Testováním bezpečnosti výrobků se v České republice zabývají Krajské hygienické stanice nebo Státní zdravotní ústav, přičemž ani jedna z institucí nemá s testováním oděvů rozsáhlé zkušenosti. Především z důvodu absence kamenných prodejen neexistuje zákonný podklad pro kontrolu produktů. Celní správa sice disponuje pravomocí kontrolovat složení oděvů v rámci namátkových kontrol, ale jedná se spíše o teoretickou pravomoc. Laboratorní testy jsou nákladné a časově náročné, proto celní orgány svoji pozornost směřují především na kontrolu tabákových výrobků, drog nebo padělků. Právní úprava České republiky v současné době zkrátka nedokáže ochránit spotřebitele před chemicky škodlivým oblečením, které si objedná ze země mimo Evropskou unii.

Jedinou možnou ochranou pro spotřebitele je tak mimo prevence soukromoprávní žaloba na náhradu škody za poškození zdraví. Při nošení toxického oblečení, či používání jiných zdravotně škodlivých produktů se ale následky zpravidla projeví až po dlouhé řadě let a kauzalita bude prakticky neprokazatelná. Naopak v případě, kdy by došlo k nějakému okamžitému podráždění pokožky by šance na úspěch soudního sporu byla mnohem vyšší, ale pořád by se jednalo o finančně nákladný, právně složitý mezinárodní soudní proces s velmi nejistým výsledkem.¹²³ Česká republika v současné době může přispět k ochraně spotřebitele proti nezákonným praktikám společnosti SHEIN šířením povědomí o existujících rizicích. Zvýšení počtu namátkových kontrol zásilek a zveřejňování výsledků v médiích či změna legislativy na vnitrostátní úrovni se aktuálně nedá očekávat. Nyní český spotřebitel může čekat, jaké výsledky přinese nařízení DSA v souvislosti s očekávanou regulací působení společnosti SHEIN.

¹²² ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE. Rizikové e-shopy. Česká obchodní inspekce [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/pro-spotrebitele/rizikove-e-shopy/> aktualizováno k (03. 02. 2023

¹²³ BUŘIVALOVÁ, Irena. Čínský obchod Shein prodává karcinogenní oblečení asi i v Česku. Zákony jsou na něj krátké. Ekonews. 2023 [cit. 2023-03-10]. In PRAJZLEROVÁ, Alexandra. ANALYSIS OF SHEIN'S FOREIGN ACTIVITIES OUTSIDE ASIA. Tartu, 2023. Esej. University of Tartu Faculty of Social Science.

ZÁVĚR

Závěrem je možné konstatovat, že paternalistická úprava ochrany spotřebitele v právním rámci České republiky přináší určité výhody v podobě rychlosti a pohodlnosti jednání na internetu, avšak není zcela jednoznačně výhodná ve všech ohledech. Tato úprava spotřebitele zbavuje osobní zodpovědnosti, což může vést k nedostatečné obezřetnosti při nákupech a v horším případě i k podvodům na internetu. Lepším přístupem by mělo být spíše vzdělávání spotřebitelů.

V průběhu diplomové práce bylo zdůrazněno, že vymahatelnost podvodů v malých částkách je často obtížná, protože spotřebitelé nemají zájem o nákladné soudní procesy kvůli relativně nízkým škodám. Tento fakt vede k větší pravděpodobnosti podvodu při menších nákupech. Naopak při nákupech větší hodnoty spotřebitelé projevují větší obezřetnost a vybírají spolehlivé e-shopy. S přijetím nařízení Evropské unie, zejména DSA, je možné očekávat zvýšení odpovědnosti za obsah na online platformách.

Ochrana spotřebitele je pro fungování obchodování na internetu nezbytná, avšak zároveň je důležité ponechat spotřebiteli zodpovědnost za jeho jednání. Přehnaný paternalistický přístup může vést k nedostatečné obezřetnosti spotřebitelů. Řešením je nejen posílení odpovědnosti podnikatelů a platforem, ale také vzdělávání spotřebitelů o rizicích a bezpečných postupech při nákupech online. Je důležité nalézt rovnováhu mezi ochranou spotřebitele a posílením jeho osobní odpovědnosti. Vzdělávání a osvěta jsou klíčové pro zlepšení postavení spotřebitelů při nákupech online, zejména v kontextu rostoucích rizik spojených s platforem mimo Evropskou unii. Dalším vhodným východiskem postavení spotřebitele je zjednodušení systému řešení sporů, kdy by mělo být podávání podnětů na ČOI jednodušší a proces vymáhání náhrady škody snazší.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AKHTAR, Allana. 5 toxic chemicals used in fast fashion clothing and how they can affect your immune system [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/toxic-chemicals-in-shein-and-other-fast-fashion-clothing-2022-8>

ALIEXPRESS. Seller-guaranteed services. *AliExpress* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://sale.aliexpress.com/_pc/buyerprotection-seller_guaranteed.htm

ALIEXPRESS. Sale. AliExpress [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://sale.aliexpress.com/_pc/1BB5HiMxKx.htm

ALLEN & OVERY. Layer three: Online platforms and market places. Allen & Overy [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.allenoverly.com/en-gb/global/news-and-insights/digital-services-act/layer-three-online-platforms>

ANTONOVICHOVÁ, Barbora. ISP se může dopustit jednáním nekalé soutěže i když jinak není odpovědný za obsah. Právní prostor [online]. 2021 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/isp-se-muze-dopustit-jednanim-nekale-souteze-i-kdyz-jinak-neni-odpovedny-za-obsah>

AUKRO. Garance vrácení peněz. Aukro [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://aukro.cz/stranka/aukro-garance-vraceni-penez>

AUKRO. Program ochrany kupujících. Aukro [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://aukro.cz/kontakt/program-ochrany-kupujicich/jak-zazadat-o-ucast-v-programu-ochrana-kupujicich>

BEJČEK, Josef. Chytře protiprávní „chytře“ smlouvy. Mezi efektivností smluvní agendy a zakódovanou protiprávností zejména v ochraně soutěže. *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/chytre-protipravni-chytre-smlouvy-mezi-efektivnosti-smluvni-agendy-zakodovanou-protipravnosti-zejmena-v-ochrane-souteze>

BULLETIN ADVOKACIE. SOUDNÍ DVŮR EU K PRÁVU SPOTŘEBITELE ODSTOUPIT OD SMLOUVY PŘI ON-LINE NÁKUPU. Bulletin advokacie [online]. 2019 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/spotrebiteel-ma-pravo-vratit-matraci-i-kdyz-z-ni-odstranil-ochrannou-folii>

BUŘIVALOVÁ, Irena. Čínský obchod Shein prodává karcinogenní oblečení asi i v Česku. Zákony jsou na něj krátké. Ekonews. 2023 [cit. 2023-03-10]. In PRAJZLEROVÁ, Alexandra. ANALYSIS OF SHEIN'S FOREIGN ACTIVITIES OUTSIDE ASIA. Tartu, 2023. Esej. University of Tartu, Faculty of Social Science.

CASP2021. Hračky z internetových obchodů mimo EU: Závěrečná zpráva. Evropská komise [online]. 2021 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/wp-content/uploads/2023/01/PSA1-Report-DS-09-22-155-CS-N.pdf>

CHAFFEY, Dave a ELLIS-CHADWICK, Fiona. DIGITAL MARKETING: strategy, implementation and practice. 6th edition. Pearson Education Limited, 2016. ISBN 978-1-292-07761-1. str. 21-22

CLEGG, Nick. New Features and Additional Transparency Measures as the Digital Services Act Comes Into Effect. Meta [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://about.fb.com/news/2023/08/new-features-and-additional-transparency-measures-as-the-digital-services-act-comes-into-effect/>

ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE. Pravidla pro postup při Mimosoudním řešení spotřebitelských sporů. Česká obchodní inspekce [online]. 2017 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/wp-content/uploads/2017/08/2017-08-15-pravidla-adr.pdf>

ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE. Rizikové e-shopy. Česká obchodní inspekce [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/pro-spotrebitele/rizikove-e-shopy/>

ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE. Novela zákona o ochraně spotřebitele. *Česká obchodní inspekce* [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/novela-zakona-o-ochrane-spotrebitele/>

DVOŘÁK, Kristián. Obchodní modely online aukcí z pohledu práva. *Právo pro podnikatele.cz* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.pravopropodnikatele.cz/obchodni-modely-online-aukci>

EIDAS SOLUTIONS [online]. 2023. Electronic identification (eID) and Trust Services for my business [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/discover-eidas>

EVROPSKÁ KOMISE. About the Digital Markets Act. Evropská komise [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/about-dma_en?prefLang=cs

EVROPSKÁ KOMISE. Designated gatekeepers must now comply with all obligations under the Digital Markets Act. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1342

EVROPSKÁ KOMISE. DSA: Velmi velké online platformy a vyhledávače. *Evropská komise* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/policies/dsa-vlops>

EVROPSKÁ KOMISE. European Declaration on Digital Rights and Principles. *Evropská komise* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/94370>

EVROPSKÁ KOMISE. Europe's Digital Decade: digital targets for 2030. *Evropská komise* [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/activities/digital-programme>

EVROPSKÁ KOMISE. Nařízení o digitálních službách. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_cs

EVROPSKÁ KOMISE. Program Digitální Evropa. Shaping Europe's digital future [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/activities/digital-programme>

EVROPSKÁ KOMISE. Supervision of the designated very large online platforms and search engines under DSA. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses>

EVROPSKÁ KOMISE. Commission opens formal proceedings against AliExpress under the Digital Services Act. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_1485

GAŇO Jiří, Jirsa Jaromír, Zoubek Hynek a kolektiv autorů, *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek XI - Závazky - obecná část (§ 1721-2054)*, CODEXIS publishing, 01.09.2018 [cit. 01.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®)

GAJDOŠOVÁ, Zuzana. Ochrana spotřebitele a vymáhání pohledávek. *Epravo.cz* [online]. 2017 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-spotrebitele-a-vymahani-pohledavek-106192.html>

HAVEL & PARTNERS. SMART CONTRACT V ČESKÉM PRÁVU. *Havel & Partners* [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.havelpartners.cz/smart-contract-v-ceskem-pravu/>

HAVLÍČKOVÁ, Petra. Používání elektronických platebních prostředků na internetu. Praha, 2012. Bakalářská práce. Bankovní institut vysoká škola Praha.

HOLZMAN, Ondřej. V devíti lidech dělají byznys za 85 milionů korun ročně. Radim Smička by ale Bazoš neprodal ani za miliardu. *CzechCrunch* [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://cc.cz/v-deviti-lidech-delaji-byznys-za-85-milionu-korun-rocne-radim-smicka-by-ale-bazos-neprodal-ani-za-miliardu/>

HSP & PARTNERS. Jaké zásadní změny občanského práva přinese novela č. 374/2022 Sb.? *HSP & Partners* [online]. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z:

<https://akhsp.cz/jake-zasadni-zmeny-obcanskeho-prava-prinese-novela-c-3742022-sb/>

HŮRKA Petr, Eliáš Karel, Bezouška Petr a Vrajík Michal, Praktický komentář zákoníku práce a souvisejících ustanovení občanského zákoníku s příklady, Polygon, 01.02.2022 [cit. 22.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®)
https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souvisejici=CR26785&pravyPanel=komentar&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf545&strana=1&jenNejnovejsi=true&limit=10&idKomentare=LIBERIS181963&hash=paragraf545#paragraf5

JANSA, Lukáš; OTEVŘEL, Petr; ČERMÁK, Jiří; MALIŠ, Petr; HOSTAŠ, Petr et al. Internetové právo. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4.

JURÍK, Pavel. Platební karty: 1870-2006: velká encyklopedie. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 296 s. ISBN 80-247-1381-0

KINDL Milan, Kindl Tomáš, Kindlová Michaela, Šíma Alexander a kolektiv autorů, Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek V - Právní skutečnosti (§ 545 - 654), CODEXIS publishing, 01.09.2018 [cit. 21.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®)
https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souvisejici=CR26785&pravyPanel=komentar&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf545&strana=1&jenNejnovejsi=true&limit=10&idKomentare=LIBERIS78480&hash=paragraf545#paragraf54

KMENT, Vojtěch. NAHRADÍ ELEKTRONICKÝ PODPIS PROSTÝ TEN TRADIČNÍ VLASTNORUČNÍ? *Bulletin-advokacie.cz* [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nahradi-elektronicky-podpis-prosty-ten-tradicni-vlastnorucni>

KOLOUCH Jan, CyberCrime, CZ.NIC, 01.01.2017 [cit. 14.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS
https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souvisejici=CR26785&pravyPanel=komentar&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf489&strana=1&jenNejnovejsi=true&limit=10&idKomentare=LIBERIS92877&hash=paragraf489#paragraf489

KOVADRAŽBY. RYCHLÝ PRODEJ MAJETKU V AUKCI. Kova dražby [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.drazby.cz/rychly-prodej-pomoci-aukce/>

KROL, E. *FYI on "What is the Internet?"* [online]. UNIVERSITY OF ILLINOIS. 1993 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc1462>

MÁLEK Jakub, Kulda Miloš a Roučková Kateřina, Nové povinnosti při oznamování slev dle novely zákona o ochraně spotřebitele, Právní prostor [cit. 14.03.2024] Převzato z CODEXIS® <https://next.codexis.cz/literatura/LT133981?hash=match-0#match-0>

META. Výběrová komise [online]. META. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://about.fb.com/wp-content/uploads/2020/01/Bylaws_v6.pdf.

META. Jak se odvolat k dozorčí radě proti rozhodnutí Instagramu ohledně obsahu? [online]. META. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/help/instagram/675885993348720>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Nařízení o digitálních službách: Moderování uživatelského obsahu podle nového evropského nařízení* [online]. MPO. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/2023/2/DSA_info_FAQ_2024.pdf

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Na digitální ekonomiku dohlédne Český telekomunikační úřad* [online]. MPO - ODBOR KOMUNIKACE. 2023 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/digitalni-ekonomika/digitalni-sluzby/na-digitalni-ekonomiku-dohledne-cesky-telekomunikacni-urad---276277>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Nařízení o digitálních službách: online tržiště. Odbor digitální ekonomiky a chytré specializace* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/podnikani/digitalni-ekonomika/narizeni-o-digitalnich-sluzbach-online-trziste--271279/#_ftn2

NOVOTNÝ Petr, Novotná Monika, Budíková Petra, Ivičičová Jitka, Kedroňová Kristina, Štrosová Ilona a Štýsová Monika, *Nový občanský zákoník. Smluvní právo - 2., aktualizované vydání*, Grada Publishing, 22.09.2017 [cit. 06.03.2024] Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®

https://next.codexis.cz/legislativa/CR26785_2024_01_01?souvisajici=CR26785&pravyPanel=komentar&datovyZdroj=komentare&souvisajiciCast=paragraf1820&strana=1&jenNejnovejsi=true&limit=10&idKomentare=LIBERIS112810&hash=paragraf1820#paragraf1820

PODANÝ, Jan. *Podpisování soukromých listin včera, dnes a zítra. Advokátní deník* [online]. 2020 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/05/04/podepisovani-soukromych-listin-vcera-dnes-a-zitra/#_ftn5

POLČÁK, Radim. *ELEKTRONICKÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ - ZMĚNY, PROBLÉMY A NOVÉ MOŽNOSTI V ZÁKONĚ Č. 89/2012 SB.* Bulletin-advokacie.cz [online]. 2013, 31.10.2013 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/elektronicke-pravni-jednani-zmeny-problemy-a-nove-moznosti-v-zakone-c.-892012-sb>

POLČÁK, Radim et al. *Interception of Electronic Communications in the Czech Republic and Slovakia. 1st edition.* Brno: Masaryk University, 2016. 241 p. Publications of the Masaryk University, theoretical series, edition Scientia, File No. 573. ISBN 978-80-210-8423-0.

PRAJZLEROVÁ, Alexandra. ANALYSIS OF SHEIN'S FOREIGN ACTIVITIES OUTSIDE ASIA. Tartu, 2023. Esej. University of Tartu, Faculty of Social Science.

RAŠKA Lukáš, (2022), Kdo patří mezi 10 nejhodnotnějších startupů v roce 2022?, Trend Watcher dostupné na: <https://trendwatcher.cz/kdo-patri-mezi-10-nejhodnotnejsich-startupu-v-roce-2022/>

RETAIL INSIGHT NETWORK. Shein may face EU online content rules as users soar. Retail Insight Network [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.retail-insight-network.com/news/shein-eu-law-online/?cf-view>

SLOAN, (2022) Exposing SHEIN: Child Labor, Stolen Designs & Poisonous Clothing, Youtube, [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KIWAMWfmnVQ>

VESTAGER, Margrethe. EVROPSKÁ KOMISE. Digital Rights and Principles: Presidents of the Commission, the European Parliament and the Council sign European Declaration. *Evropská komise* [online]. 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7683

VESTAGER, Margrethe. Commission opens formal proceedings against AliExpress under the Digital Services Act. *Evropská komise* [online]. 2024 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_1485

WEBER, Rolf H. Principles for governing the Internet: a comparative analysis [online]. 2015. UNESCO Publishing [cit. 2024-03-31]. ISBN 978-92-3-100125-3. Dostupné z: https://books.google.es/books?hl=cs&lr=&id=6LHHCgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA3&dq=main+principles+of+internet&ots=HIQMXGVQCN&sig=4RYbPHusbIcnHzFOdkINT27VgSI&redir_esc=y#v=onepage&q=main%20principles%20of%20internet&f=false

WOHLGEMUTH, Viola, Madeleine COBBING a Lisa PANHUBER, SIEMERS, Ulrike, test director. Taking the Shine off SHEIN: A business model based on hazardous chemicals and environmental destruction [online]. Bremen, 2022 [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: https://www.greenpeace.de/publikationen/S04261_Konsumwende_StudieEN_Mehr%20Schein_v9.pdf

Příloha: SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY

ASSCHER, L. F. a kol. Regulating Spam – Directive 2002/58 and beyond. Amsterdam: IViR.

BOGDAN, M. Internet and Private International Law. In Polčák R. a kol. Introduction to ICT Law (selected issues). Brno: Masarykova univerzita, 2007.

COSSON, J-B. Standard Private International Law Tested by the Networks. In Internet International Law, ed. Georges Chatillon. Bruxelles: Bruylant. 2005

ELIÁŠ, K., BEJČEK, J., HAJN, P., JEŽEK, J. Kurs obchodního práva – obecná část, soutěžní právo, 4. vydání. Praha: C. H. Beck. 2004.

HURDÍK, J. a kol. Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva. 2., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.

CHALUPA, I., REITERMAN, D. a HOLÝ, V. Základy soukromého práva. V, Obchodní korporace: obecná část. Vydání první. V Praze: C. H. Beck, 2016.

KOHL, U. Eggs, Jurisdiction and the Internet. International and Comparative Law Quarterly, číslo 52. 2000.

NOVOTNÝ, J, ŠAŠEK, P. Právní základy podnikání I. díl - Právní úprava podnikání, závazkové vztahy, pracovní právo. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. 2017.

PELIKÁNOVÁ, R, ČERMÁK, K. Právní aspekty doménových jmen: Praha: Linde. 2000.

POLČÁK, R. K některým specifickým rysům práva informačních technologií. Časopis pro právní vědu a praxi, ročník 13, číslo 3. 2005.

POLČÁK, Radim et al. Interception of Electronic Communications in the Czech Republic and Slovakia. 1st edition. Brno: Masaryk University, 2016. 241 p. Publications of the Masaryk University, theoretical series, edition Scientia, File No. 573. ISBN 978-80-210-8423-0.

RABAN, P. a kol. Občanské právo hmotné: relativní majetková práva. Brno: Václav Klemn, 2013.

ROZEHNAL., A. a kol. Obchodní právo. Plzeň. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.

TOMÍŠEK, J., DONÁT, J. Právo v síti. Průvodce právem na internetu. Brno. Vydavatelství: C. H. Beck. 2016.